

**INTERVIU CU
ȘTEFAN AGOȘIAN**

„Pot oricînd să mai scriu un *Tache de catifea* sau un *Manualul întâmplărilor*, dar cui i-ar folosi?”

Citiți interviul realizat de Elena Vlădăreanu ÎN » PAGINILE 8-10

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE S-MB | TA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 214 » 31 ianuarie – 6 februarie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom [i „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

**SCRISOARE
PENTRU MELOMANI**

**Miccio Horszowski,
un copil minune
la Viena**

Victor Eskenasy

Puține cîrji dau o imagine mai aprofundată a vieții muzicale de la Viena la începutul secolului XX decît ultima pe care am citit-o...

ÎN » PAGINA 14

**Cultura produce
mai mulți bani
decît mineritul**

Robert Bălan

Cenușreasa despre care vorbea ministrul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, Theodor Paleologu, ar putea rămîne de tot descult. Programele de finanțare au fost deocamdat suspendate, iar bugetul Festivalului „Enescu” a fost redus.

ÎN » PAGINA 11

**Ce pregătește fosta
capitală culturală
europeană**

Veronica D. Niculescu

Calendarul cultural al Sibului arată, în acest an, destul de asemănător cu cel din 2008, în privința marilor festivaluri pe care se sprijină în continuare întregul program.

ÎN » PAGINA 7

Am adunat
evenimentele
culturale anunțate
pentru 2009

Iași 601

Instituțiile de cultură din Iași au intrat în anul crizei. Țara nu are buget, prin urmare nu au nici operatorii finanțai de la Guvern sau de la Consiliul Local. Primăria ieșeană nu își va putea permite anul acesta finanțările din 2008, astfel că în „Iași 601” ar putea fi programate, cu puțin noroc, două sau trei evenimente culturale mai relevante în zona teatrului, cum ar fi Festivalul „EuroArt” sau Festivalul de Teatru pentru Copii și Tineret. Dar și pentru acestea banii au fost deocamdat doar promisiuni. Inițiativa generoasă precum Festivalul „Celibidache” ar putea să nu fie continuată nici anul acesta.

2009 va aduce însă cu certitudine un Național destul de adormit, un Ateneu pus la păstrare pentru un viitor (ef, o Operă fără speranță) și director plin, o Filarmonică ce va organiza acțiuni punctuale și va plăti onorarii mai mici. Ceva mai mult optimism am găsit la Teatrul „Luceaful” și la Casa de Cultură „Mihai Ursachi” – aici se anunță multe proiecte, dar de bani, din nou, nu se ține mai nimic. În acest timp, cu gândul la o viitoare „Iași – Capitală Culturală Europeană”, municipalitatea mai înființează o structură: Direcția de Cultură!

**Citiți un dosar realizat
de Ciprian Nedelcu
ÎN » PAGINILE 3, 4, 5 și 6**

Radu Pavel Gheo: „Învățământul superior românesc de azi este rodul sistemului elaborat în anii socialismului biruitor. Și, în ciuda a ceea ce se spune de obicei, el n-a fost construit pe ideea de performanță, ci pe aceea de dependență și control”.

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Tu(lu)mbele guvernantiilor lor

E criză, n'leagem. Ba nu, n'c' nu n'leagem pe deplin, dar din p'cate s'nt semne serioase c' vom n'leage tot mai clar n' cur'nd. Mai dificil de n'lejes e ns' rolul u-nui guvern n' situa]ii de criză. Sau, mai bine zis, rolul acestui guvern. Deocamdată, Cabinetul Boc pare a se folosi de criză ca de protec]ia a[teptat' n' fa]a tuturor promisiunilor ce nu se vor respecta, a tuturor deciziilor aberante, a tuturor gre[eliilor deja fcute [i a celor care vor urma.

Noi am fi dorit ns' un guvern care s' se preocupe de solu]ii mpotriva crizei, nu de folosirea ei n' scopuri populiste. Or, n' direc]ia asta nu se n'trevede nimic. Ezitri [i negocieri nesf'r[ite n' privin]a bugetului. Discu]ii cu sindacatele care nu aduc nimic concret. O supunere a primului-ministru n' fa]a unui pre[edinte care, ca n' vremurile de care ne-am amintit cu prilejul zilei de 26 ianuarie, prea n'cepe s' le [tie pe toate, prea n'cepe s' se arate specialist n' orice domeniu. ntr-un cuv'nt, un pre[edinte care are tot mai mult aere de conduc'tor.

Dorin]a presei de a lipi etichete amuzante unor personaje publice ne-a oferit n' ultimii patru ani, pe de o parte, un pre[edinte n' rol de Zeus, iar pe de alt' parte, un premier n' rol de R'zgz ndeanu. Dac' ns' ne-am ocupa cu o analiz' serioas' a acestor ani, am vedea c' r'zgz ndrile consistente, n' urma unor decizii luate n' prip', a unor vorbe aruncate pe pia] n'r' prea multe cuget'ri, i-au apar'jnut, de fapt, n' primul r'nd lui Traian B'sescu. Domnia sa a ac]ionat haotic, visceral de multe ori, spun'nd una [i fc'nd alta, exact ca un om care crede c' are o n'treag' jar' la cheremul lui. Iar c'nd presa a mai ndr'znit s' observe pe alocuri c' se n't m'pl' asta, B'sescu i-a descoperit [i pe marii du[mani ai] r'rii [i i-a indicat cu vehemen]a: mogulii care distrug, cu miliardele lor, integritatea jurnalistului, asmu]indu-l asupra bunului, perfectului pre[edinte al României.

Problema nu e asta ns'. Problema e c', dup' ce patru ani Traian B'sescu a avut n' m'n' doar un fragment de putere [i [i-a exercitat jocul haotic n' interiorul lui, acum [i-a adjudecat o felie mult mai mare. Acum a devenit [ef al administra]iei n' totalitatea ei. Iar guvernul reac]ioneaz' precum pre[edintele. M'surile anticriză luate p'n' acum nu s'nt altceva dec't ni[te caraghios' curi populiste. Salarii mai mici pentru [efii de regii, o sc'dere cu 20% a posturilor din aparatul central (compensat' ns' perfect de faptul c' num'rul de ministere, [i deci de angaja]i, a crescut n' noul guvern), c'teva demiteri, adic' ni[te paliative care nici m'car nu s'nt cele mai bune de pe pia]a.

Pe lng' asta, Cabinetul Boc [i-a fc'ut imagine (spre propria surpriz'), una negativ' cu acea ordonan] privind interzicerea cumulului de pensii [i salarii, de altfel neconstitu]ional. Iar mai nou, conform primului-ministru, se ia n' calcul eliminarea depurtorilor de autor. [i n'locuirea cu ce? N-are importan]a, domnul Boc se afl' la momentul elimin'rilor, vom vedea dup' aceea ce va urma. Nu [tiu cine are chef de a]a ceva, dar dac' am mai g'si resurse, ar trebui s' izbucnim n' hohote la auzul acestor n'zbd'tii. Avem un

guvern care se joac' pentru c' altceva nu [tie s' fac'. Deciziile pe care se gr'bel[te s' le fac' publice parc' ar fi luate n' pauza de mas'. Aproape c' j'i vine s' j'i imaginezi pe B'sescu [i Boc s'nd pe coatele pe tonomatul de cafea, sorbind dintr-un pahar de plastic [i spun'ndu-[i unul altuia: „Auzi, bre, mi-a mai venit o idee!”. Iar ideea aceea devine imediat public'. Iar tu, n' marele public afl'ndu-te, nu [tii cum s' reac]ionezi: da, j'i vine s' r'zi, dar te g'nde[ti, pe de alt' parte, c' e risicant s'o faci, pentru c' emi]torul ideii se afl', printr-o conjunctur' nefericit', n' pozi]ia aceea din care chiar poate s'o [i pun' n' cr'c'.

Dac' am merge c'tre o descriere [i mai plastic', am putea ndr'zni s' compar'm actualul guvern cu ni[te pompieri chema]i s' sting' focul. n' loc s'i sting' ns', ei opresc ma]ina n' fa]a casei cuprinse de fl'c'vri, [i scot tulumbele [i n'cep s' le m'proa[te n'tre ei cu ap]. Iar explica]ia pe care le-o dau proprietarilor casei respective e: „Pvi, nu vede]i? Casa arde deja, ce mai putem s' facem? Noi s'ntem profesioni[ti, s' vede]i ce bine am fi rezolvat situa]ia n' cazul n' care casa asta n-ar fi fost n' fl'c'vri... Dac' n-ar fi izbucnit focul 'sta, v' garant'm c' nimic n-ar fi ars, ne-am fi fc'ut treaba perfect! Dar a]a, dac' deja arde, ce s' mai facem? Nu te pui cu fl'c'vriile, ce naiba!”.

Cam a]a arat' Guvernul Boc. Sau Boc-B'sescu. Sau B'sescu-Boc. Sau doar B'sescu. Unul care nu [tie ce s' fac', se pripel[te, arunc' pe pia]a ni[te petarde, d'napoi, se scarpin' n' cap [i-o ia de la cap't. Iar noi ce naiba s' facem? E criză, n'leagem. Nu-i a]a?

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Universitate și Securitate

A]i fost cumva student la o facultate din România [i v-a]i mirat uneori – poate chiar destul de des – cum de-au putut anum]i indivizi s' ajung' profesori universitari, [efi de catedre [i, n' general, persoane cu influen] n' mediul acela tot mai neperformant ce poart' numele generic de „nv]m'nt superior românesc”? Mira[ji-v' dac' vre]i, dar s' [iti] c' nu e cazul. nv]m'ntul superior românesc de azi este rodul sistemului elaborat n' anii socialismului biruitor. [i, n' ciuda a ceea ce se spune de obicei, el n-a fost construit pe ideea de performan]a, ci pe aceea de dependen]a [i control. C' n' decursul timpului au existat [i centre de excelen]a academic' sau c' institu]iile de „nv]m'nt superior de la noi au format [i personalit]i de excep]ie – asta e alt' poveste. Iar aceast' alt' poveste se leag' n' mod direct de faptul c' produsele umane de v'rf ale educa]iei române[ti se afirm' mereu *numai n' străinătate*. Aici de obicei locurile s'nt ocupate de cei pentru care exist' actualul sistem educa]ional, oameni dispu]i s' accepte drept criterii de performan]a dependen]a [i disponibilitatea la control. Adic'

pleac' la «studii», primesc tot felul de privilegii la serviciu [i deseori s'nt opr]i la aspirantur'... » (Nadejda Mandel[tam, *F'r' speran]a*), Editura Polirom, 2003, p. 47). Metoda a fost copiat' [i la noi, dup' cum pot confirma absolven]ii de facultate care au refuzat s' r'm n' preparatori n' schimbul colabor'rii cu Securitatea – [i cum nu vor confirma niciodat' cei care au acceptat s' r'm n' [i s' devin' persoane de sprijin ale Securit]ii.

Sigur, nu astfel se justific' lipsa de profesionalism [i incompeten]a ce b'ntesc ast'z'i n' universit]i. Dar e cel pu]in una din r'nd'cinile r'ului academic. Selectarea cadrelor universitare pe baza obedien]ei fa]a de regim [i a slabei calit]i morale a deschis calea altor compromisiuri – de toate tipurile. Colaboratorul Securit]ii era promovat, ajutat [i chiar protejat de „organe”. Prin urmare, [i putea permite abuzuri mai mari sau mai mici. n' al doilea r'nd practica selec]iei universitarelor pe criterii politice [i securitiste a redus n'tr-o oarecare m'sur' n' mentalul colectiv al profesiei tocmai criteriile fundamentale de selec]ie: competen]a n' domeniu, performan]a [i tin]ific'v, aptitudinile pedagogice. Cu alte cuvinte, era mai u]or s' devii cadru universitar dac' erai o sec'tur' [mecher', informator al Securit]ii [i membru de partid dec't dac' te dove-deai o inteligent] sclipitoare.

n'cetul cu n'cetul, criteriul performan]ei a ajuns s' conteze tot mai pu]in. Marile compromisiuri pomenite mai sus au permis apoi proliferarea micilor compromisiuri. Universitarii mb'tr'n]i n' posturi [i-au selectat urma[dup' chipul [i asem'narea lor, fie c' era vorba de prorrile lor odrasle, fie de discipoli supu]i, care s' le duc' servieta cu gra]ie. Desigur, au existat [i exist' cadre universitare de excep]ie, ale c'ror calit]i nu pot fi puse la ndoial', dar ele constituie minoritatea [i de obicei nu de]in nici puterea decizional'.

Pare exagerat? Poate c' da. Dar mi' amintesc de cazul eseistului ie[ean Luca Pi]u, despre care se spunea la un moment dat c' o luase complet razna [i acuza universitarii n' st'nga [i-n dreapta de colaborare cu Securitatea. n'tre timp, odat' cu transferul arhivelor fostei Securit]i la CNSAS, din dosare au n'ceput s' r'sar' tot mai multe nume din cele pomenite de Pi]u. Numai c' 'sta nu e un lucru despre care s' se vorbeasc' foarte tare.

n' volumul citat Nadejda Mandel[tam scria despre ace[ti oameni: „...tr'iau ve[nic] cu spaima c' vor fi demasca]i [i, aidoma angaja]ilor activi ai organelor, erau interesa] n' statornicia regimului [i intangibilitatea arhivelor, unde nimeriser' numele lor” (p. 48). Nici ea nu pomenea nimic despre performan]a [i calitate a educa]iei. Doar c' azi, c'nd universit]iile au devenit simple imprimerii de diplome, cui i' mai pas' de a]a ceva?

» **Măsurile anticriză luate pină acum nu sînt altceva decît niște caraghiosicuri populiste. Salarii mai mici pentru șefii de regii, o scădere cu 20% a posturilor din aparatul central (compensată însă perfect de faptul că numărul de ministere, și deci de angajați, a crescut în noul guvern), cîteva demiteri, adică niște paliative care nici măcar nu sînt cele mai bune de pe piață.**

obedien]a, slug'v'nia, supunerea oarb', dar [i b'rf'a, dela]iunea, sfor'vriile [i intrigile.

Din c'nd n' c'nd se mai minuneaz' cineva cum de nu avem nici o institu]ie de „nv]m'nt superior printre primele o sut', dou' sute sau m'car cinci sute din lume. De ce nu avem? N-ar trebui s' avem? N-am putea s' avem?

Sigur, ar trebui s' avem. Teoretic, s'ntem o Jar' european', adic' ne-a plasat Dumnezeu pe continentul unde s-au inventat universit]iile [i educa]ia institu]ionalizat'. Teoretic... Practic, „nv]m'ntul superior românesc sufer' de prostituare intelectual', proces ini]iat [i n'curajat de regimul comunist, conform unui model sovietic bine-cunoscut. I' pomeni[te Nadejda Mandel[tam n'tr-un volum de memorii: „-n orice institu]ie, dar mai ales n' institu]iile de „nv]m'nt superior ășub'l. meap, au serviciu o sumentedie de oameni care [i-au n'ceput cariera «la interme». Ei c'p'tau o preg'tire extraordinar', drept care conducerea era dispus' s'i-i promoveze n' orice domeniu. C'nd

Am contabilizat evenimentele culturale anunțate în Iași pentru 2009

Iași 601

„An marcat de criza economică”, „buget de austeritate”, „trebuie să strângem curea”, „s’ntem prea pușini pentru a face mai mult!” – acestea s’nt sintagmele folosite de majoritatea reprezentanșilor institușilor de cultură din Iași. Peste tot există șperanșe, vise, „potenșiale proiecte” [i mai mult sau mai pușin optimism, însă dimensiunea bugetelor nu este încă [tiută, unele institușii au conduseri interimare, altele nu au nici jumătate din organigramă completat. În paginile următoare puteți citi o radiografie făcută de „Suplimentul de cultură” asupra ofertei pe 2009 a institușilor de profil din „Capitala culturii”.

Citiți grupajul din paginile 4-6 realizat de Ciprian Nedelcu

ATENEUL TĂTĂRAȘI	S’nt anunșate spectacole de Ion Sapdaru [i Octavian Jighirglu, dar activitatea este deocamdată aproape înghețată. Bugetul Institușiei nu este cunoscut, organigrama nu a fost completată, directorul este Interimar (data pentru concursul de director nu a fost anunșată încă de municipalitate). În mod cert, „luna decembrie va fi oricum una foarte plină de manifestări specifice șrbătorilor de Iarnă”. (i actualul director, [i Primăria par să l regrete foarte mult pe Benoț Vitse.
CASA DE CULTURĂ A MUNICIPIULUI	Bugetul urmează a fi aprobat, iar planurile s’nt multe. Acestea includ un club al scriitorilor profesioniști, lecturi publice, prezentarea poemelor din Basarabia, spectacole ale Teatrului Ludic, „Zidul personalitășilor”, „Vă rugăm să vă lcaș pe lărbăși”, burse de creașie la Ipotești, „Iași în fotografii”.
TEATRUL „LUCEAFĂRUL”	Mult optimism: continuă proiectul „dramatis”, Festivalul „Hal la teatru” dedicat trupelor din [col [i licee, iar Festivalul de Teatru pentru Copii [i Tineret se va șine „din punctul nostru de vedere” (rămne ca [i autoritășile locale să l finanșeze).
TEATRUL NAȚIONAL	Se anunșă spectacole de Silviu Purcărete, Felix Alexa, Andro Enukidze (regizor din Georgia), precum [i un festival nou, „Est/Vest”, cu producșii din România [i Republica Moldova. Se preconizează [i continuarea Festivalului „Avram Goldfaden”.
FILARMONICA DE STAT MOLDOVA	Se anunșă proiecte legate de evenimentele importante din calendarul muzical: se mplinesc 200 de ani de la moartea lui Joseph Haydn, se comemorează 250 de ani de la moartea lui Georg Friedrich Händel [i 200 de ani de la nașterea lui Felix Mendelssohn Bartholdi. O aniversare importantă pentru români este [i Centenarul „Paul Conștănescu”. Pentru ca toate să fie realizate, Filarmonica va achita onorariul mai mic, va plăti cu mai pușini bani colaboratorilor.
OPERA ROMÂNĂ IAȘI	Bugetul nu este cunoscut, directorul este Interimar, iar în privinșa proiectelor în afara stagiunii propriu-zise, cum ar fi „Oratoriul bizantin de Paști”, există numai incertitudini.
COMPANIA F.A.P.T.	Programul de rezidenșe artistice (RezidentArt), Festivalul de teatru neconvenșional (ArtForumFest), New Jazz Festival – desășurare incertă, se caută sponsori (toate au fost inișiate în 2008 prin finanșare „Iași 600”).
FUNDAȚIA TIMPUL	Festivalul de Teatru EuroArt, Masterclass-ul de muzică bizantină [i Gala Jurnalismului Cultural vor avea loc, în principiu. Rămne unele semne de întrebare legate de finanșarea de la bugetul de stat.

„Nu avem nemșii la Iași, dar... putem încerca!”

Asta crede Valentin Ciucă despre șansele Iașului de a ajunge „Capitală Culturală Europeană”.

„S’nteți profund necunoscușii!” – aceasta este afirmașia făcută recent de către un parlamentar european, așiat în vizită la Iași, conform declarașiiilor criticului de artă [i șeful Comisiei de Cultură din cadrul Consiliului Local Iași, Valentin Ciucă. „Dacă vrem să accedem, mai devreme sau mai târziu, la statutul de «Capitală culturală», trebuie să aducem niște oameni tineri ce au respect pentru

cultură [i vor să promoveze în spașiiul european”.

Noua organigramă a Primăriei ieșene va avea din 2009 [i o direcție de cultură. Aceasta ar urma să coordoneze toate institușii culturale din subordinea Consiliului Local, precum Ateneul sau Casa de Cultură a Municipiului. „Nu se cunoaște încă data la care va fi înșinată această Direcție de Cultură, dar ideea de a crea o direcție autonomă se va pune în practică foarte curând. (tiu un mare parlamentar european care a spus: «S’nteți profund necunoscușii! E imoral să nu fiți cunoscușii!». Eu vreau să mă devotez unui lucru... Acest proiect se va face! Priviți în acest stadiu, de proiect, cred că

Direcția va primi suportul economic din partea municipalitășii, plus că va atrage eventuale fonduri europene. Eu mi-aș dori ca această Direcție de Cultură să aibă în componenșă în special oameni tineri, care să ne surprindă prin nonconformism [i eficienșă”, a declarat Valentin Ciucă, care a mai precizat că fiecare post din cadrul acesteia ar trebui neapărat scos la concurs.

Pe de altă parte, referitor la oferta culturală pe 2009 a institușilor ieșene de profil [i la susșinerea financiară de care acestea vor beneficia din partea municipalitășii, criticul de artă a așiat un optimism temperat. „Ceea ce va trebui să fie pentru cultură va fi al culturii! Trebuie să

menșinăm un tonus bun... Primarul cred că are tot interesul, ca edil, să promoveze cultura. Iașul dorește ca în 2013 să atingă statutul de «Capitală Culturală Europeană», precum a făcut-o Sibiu. Nu [tiu dacă vom putea ajunge la acest statut p’nc atunci, dar e lăudabil [i să încercăm! Lecția Sibiului e importantă pentru noi. E adevărat că nu avem nemșii aici, dar... putem încerca!”, a precizat Valentin Ciucă.

Analize și dorinșă de continuitate pentru „Iași 600”

– în ceea ce privește proiectele [i evenimentele incluse în programul „Iași 600”, Valentin Ciucă spune că va fi efectuată o analiză a lor. „Va fi efectuată cel puțin o analiză financiară a proiectelor din cadrul programului «Iași 600». Din informașiiile pe care le am rețese faptul că toate institușiiile s-au ncaadrat în sumele cerute, ba, mai mult, au rămas bani

necheltuiți. Cred că unele proiecte au fost foarte bune [i ar merita în continuare o susșinere din partea municipalitășii ieșene. Au fost [i proiecte mai pușin bune, dar [i lucruri de excepție în cadrul acestui program. A fost o efervescenșă în cadrul unor proiecte cum ar fi «Poarta spiritului» sau «Capsula timpului»... Ar fi păcat să pierdem această efervescenșă”, a specificat șeful Comisiei de Cultură.

SUPLIMENTUL LUI JUP

-n ceea ce privește oferta culturală pentru acest an a Ateneului Tătărași, aceasta este una... provizorie, în condițiile în care nu se [te nci dac], nici c'nd va avea loc concursul pentru ocuparea unui post de director, dar nici care va fi bugetul instituției.

„Deși ne aflăm într-o perioadă de interimat, ne-am gândit că această stare de fapt nu poate rezista aici foarte mult [și] p'nd ce se va rezolva, prin concurs, problema noului director, ne-am gândit să întocmim un program artistic minimal – subliniez acest termen, «minimal»! –, care ne dorim să completeze, de fapt, programul pe care îl va avea în vedere viitorul director.

Noi sperăm să l ajute acest program «minimal». Pentru stagiunea de primăvară vrem să supunem aprobării Comisiei de Cultură a Consiliului Local desigur, urarea a trei proiecte, de fapt trei serii de c'te [ase spectacole. O premieră va avea loc în martie, un proiect al regizorului Ion Sădaru intitulat *Omul de pe strapon-tin*. Pentru aprilie avem un proiect al regizorului Octavian Jighirgiu – *Commedia dell'Arte*. În ceea ce privește luna mai, s'ntem în tratative pentru unul dintre proiectele Mihaelei Arnesescu Werner (dar aici depinde mai ales de programul domniei sale), cu spectacolul *Zpezile de alt-dat*, actorului Radu Ghila [sau t'nului regizor – student în anul I la Regie – Florin Caracala, cel care s-a ocupat de regia piesei *Haina de om*, pusă în scenă cu actori amatori din cadrul Penitenciarului de Maximă Siguranță] la [și], a precizat Petrică Andrieș, directorul interimar al Ateneului.

Acesta a menționat faptul că, pentru stagiunea de toamnă, se dorește punerea în scenă a altor două premiere, în lunile octombrie [și] noiembrie. „Luna decembrie va fi oricum una foarte plină de manifestări specifice [și]rbtorilor de larmă”, a mai spus Andrieș.

„În rest, Petrică Andrieș a bifat cu recituri, concursuri

de poezii [și] simpoziioane aniversarea lui Eminescu, 15 ianuarie, Ziua Unirii, 24 ianuarie. Dorințele ar fi multe: „Să putem organiza un festival de teatru [și] chiar un festival de muzică, pentru că în ultimii ani am avut numai un festival de dans, [și] acela din doi în doi ani... Ar fi bine să l completăm, o dată la doi ani, cu unul de muzică, de exemplu”.

„Știm că este un an marcat de austeritate!”

Referitor la organigrama instituției [și] la problemele organizatorice, Petrică Andrieș a precizat că, în condițiile date, este destul de dificil să se vorbească despre festivaluri sau alte proiecte, în afara „programului minimal”. „Nu ne putem gândi să facem mai mult, în actualele condiții! Avem doar zece posturi ocupate, din organigrama de 19... Operatorul de lumini ne-a plecat chiar la începutul acestui an! Nu s'ntem o echipă completă. (tim că este un an marcat de austeritate. Din ce am înțeles, oricum nu se vor ocupa decît, în cel mai bun caz, posturile de director al instituțiilor bugetare...”, a declarat acesta.

Pe de altă parte, directorul interimar al Ateneului Tătărași recunoaște că, deși a născut un proiect de buget către Direcția Economică din cadrul Primăriei Municipiului Iași, nu se așteaptă ca suma să fie aprobată. Mai mult, acesta spune că este foarte posibil ca bugetul să fie complet aprobat cu o întârziere. „Noi am

născut către Direcția Economică a Primăriei un proiect de buget mai amplu, cu suma de 1,6 milioane de lei noi, care cuprinde trei capitole – cheltuieli de personal, materiale [și] de capital. Nu ne facem însă iluzii că se va aproba! Vom primi c'te se va putea... Bugetul trebuie aprobat inițial la nivel național, apoi la nivel local. De obicei, bugetul era votat la finele lunii ianuarie-mijlocul lunii februarie. Totuși, la nivel național, nu s-a votat încă un buget, deci este foarte posibil ca aprobarea lui să nregistreze o întârziere...”, a mai spus Andrieș.

Ateneul își așteaptă directorul

Petrică Andrieș a mai declarat că nu deține încă vreo informație legată de concursul pentru ocuparea postului de director al instituției, dar că el consideră că noul [ef al Ateneului ar trebui să fie „un om de teatru”. „Nu am încă vreo informație în acest sens. Așa cum am mai spus, eu nu vreau să depun un proiect pentru conducerea Ateneului. Mi-a dori să-i ofer această oportunitate unui om de cultură, care, eventual, să fie [un bun manager! Dacă] este posibil director ar proveni [și] din zona teatrală, ar fi cu atât mai bine, pentru a continua ceea ce a început domnul Benoît Vitse! Pe de altă parte, [eful Comisiei de Cultură din cadrul municipalității] iei [ene] a dat asigurări că, în curând, se va cunoaște numele noului [ef al instituției]. „Trebuie să subliniez că a fost atât de bine că domnul Benoît Vitse era diferit de noi! A spus [și] dumnealui unele lucruri, am spus [și] noi alte lucruri, dar ideea e că ne-a oferit un alt fel de deschidere. Eu, personal, l regret pe domnul Vitse! În orice caz, ar trebui ca noul director să continue ceea ce a făcut foarte bine domnul Vitse!”, a spus Valentin Ciucă.

» „Trebuie să subliniez că a fost atât de bine că domnul Benoît Vitse era diferit de noi!” – Valentin Ciucă

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

UN VEAC DE SINCERITATE

<http://www.supliment.polirom.ro/>
Suplimentul
DE CULTURĂSaptaminal de opinii și
Editura Polirom în colab.EXCLUSIV ONLINE:
Știrile SDC

Conjurația telefililor revine

Un anume domn, de care se prinde perfect imaginea omului-orchestrant, m'nustră virtual pe blogul proprietate personală pentru un text din 2005. N-am să-i dau numele, pentru că nu are vreo relevanță în situația de față. Dar îl mulțumesc pe această cale pentru că m-a făcut să recitesc textul în cauză [și] să-l reiau, nu dintr-o criză de inspirație, ci pentru că am constatat că aproape nimic din ceea ce se petrecea acum trei ani [și] un pic nu s-a schimbat. Cum s-ar zice, asta e deja o [tîrre. Maestre, banda cu secvențe:

“2005 a fost Anul S'nului; în fapt, s-a perfecționat ceea ce posturile noastre inițialaser de c'tva timp încoace; nceputurile au fost mai timide (vezi emisiunile cu Mama Natură and co.), dar, pe măsură ce patina timpului s-a lăsat asupra domnișoarelor ce-au apărut la televizor (vezi telenovelele autohtone), gradul de dispariție a sutielenor a crescut direct proporțional cu urcarea în preferințe a lui Dan Diaconescu [și] a emisiunilor sale deja celebre; s'fi lăstă un semn pentru DD?: s'fi oare, la mijloc, o strategie de abatere a atenției publice

de la Cazul Primăverii, domnu Dan?; sau, pur [și] simplu, moderatorul-director-fondator de la OTV, acest Ticu Isarie al ntregii [și]ri, va trebui să cheme, în emisiunea dintre ani, c'nd nici nu se va fi lăcut de 1 ianuarie, dar nici nu vom fi fost scapați de 31 decembrie, un celebru bioenergetician, care va prevesti, citind în culetele din nuri Nicoletei Luciu, c'te valori de inundații vor trece peste gospodăriile oamenilor prin anul ce va să vină?;

2005 a fost, totodată, Anul Sp'nului; vedeta incontestabilă a jurnalelor [și]

talk-show-urilor fuse [și] va fi, cred, în continuare, Traian Băsescu; «Il Presidente Che G'ceava va encontrar un popularidad muy crescendo», ar spune, într-un desperato aproximativ dintr-un serial sud-american, domnișoara Pepe-Zvoranu; dup' ce, în finalul lui 2004, Omul Sp'n l-a biruit pe -mp'ratul Ro[u, anul 'sta, personajul nostru a fost foarte-aproape de a demonstra că Harap Alb, c'v'nd un Harley Davidson, a furat s'v'ile din grădina Ursului, l's'nd în urma sa o d'ră de petrol ultra-rafinat, uit'nd c' pe rochi]a Elenei se vede o pată de benzină premium plus; Super-B'se, vorba colegilor mei Lăzrescu & Teodorovici, a intrat în

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

primăvară cu o criză a ostacilor pe cap, rezolvat la mustață în bine, [și] a-ncheiat anul, leidiz end gentl'men, pliz ghiv mi sam mini] to contr'ciuleit au'r silv'r g'vrls, trop'ind ntr-o sal' de sport din Sankt Petersburg, aidoma Marelui Peatru al Combinațiilor pe două [pe scaune cu diamante. Mi[to Jar] avem, doamnelor [și] domnilor. Nu n'tmpl'tor, activitatea românului pe sticlă poate fi rezumată prin două imagini

(vezi detaliile de mai sus):]Ja Nicoletei [și] f'na pre[dintelui. A]s'a s'nu ne ajute Dumnezeu în 2006. La anul [și] la mulți ani, b'vi române! H-h-h-h! (“Suplimentul de cultură” din 24 decembrie 2005.)

De atunci [și] p'nd astăzi, un singur fapt cert s-a petrecut în România: a venit criza economică. Dovada cea mai bună? Zilele trecute, butonul de la laptop cu simbolul euro a căzut la datorie. Fie-i plasticul reciclabil u[or]

Purc\rete, Godot al Na]ionalului ie[ean

Adi Caraeleanu, directorul adjunc al Teatrului Na]ional „Vasile Alecsandri”, este de p\vrere c\ institu]ia are deja mai multe proiecte care se vor desf\lura cu siguran\, indiferent de bugetul care va fi alocat. „Nu [tim nc\ bugetul institu]iei pe acest an, pentru c\ nu s-a decis la nivel na]ional, ns\ avem mai multe proiecte n plan care cu siguran\ se vor derula. n primul r\nd – [i eu consider c\ acesta este un proiect special, pentru c\ e pentru prima dat\ c\nd se ’nt\mpl\’ n la[i – la Teatrul Na]ional va veni Silviu Purc\rete, care va monta o oper\ a lui Bulgakov. Apoi va veni Felix Alexa cu un proiect, dup\ care este a]teptat [i Andro Enukidze, un regizor foarte talentat din Georgia. Toate cele trei proiecte vor fi realizate p\ n\ n var\, n acela[i timp, Teatrul Na]ional dore[te s\ organizeze un festival de teatru cu spectacole de palmares care s\ reuneasc\ produc]ii din Rom\nia [i Republica Moldova, un festival intitulat «Est/Est». Acest proiect este ideea directorului Na]ionalului ie[ean, Cristian Hadji-Culea. Pe de alt\ parte, Festivalul Interna]ional de Teatru «Avram Goldfadens» [i va continua drumul [i n acest an”, a declarat Adi Caraeleanu.

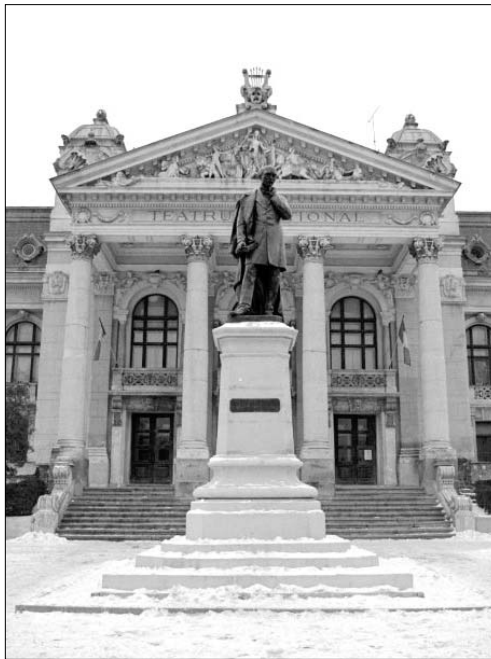
Totodat\, acesta a precizat faptul c\, de-a lungul timpului, colaborarea cu Prim\ria ie[ean\ a fost una benefic\ pentru ambele institu]ii. „n ultimii 15 ani, colaborarea Teatrului

Na]ional cu Prim\ria municipiului la[i a fost una benefic\ pentru ambele institu]ii. Ultima colaborare a fost n cadrul programului «la[i 600», c\nd Prim\ria ne-a acordat o subven]ie de 75% din bugetul Festivalului «Goldfaden 2008». n plus, edilii ne-au ajutat s\ particip\m la Festivalul de Teatru Antic «Tito Livio», care se jine n fiecare an la Padova, n Italia. Prim\ria ie[ean\ este nfr\]it\ cu cea din Padova. Prin «la[i 600», am fost ajuta]i material [i pentru proiectul *A suferi spre a n]elege*, un colaj de teatru antic, n regia lui C\lin Chiril\ [i a mea. S ntem convin[ti c\ acest\ concuren\ cu Prim\ria va continua s\ existe”, a declarat Adi Caraeleanu.

„Sintem ingrijora]i din cauza crizei financiare”

Adi Caraeleanu s-a ar\at\ totu[i n-grijorat de situa]ia economic\ existent\ la nivel mondial, dar [i la nivel na]ional.

„Orizontul nu e unul asem\ntor unui r\s\rit de soare la mare! Se pare c\ e unul pu]in ntunecat, ca dup\ crestele F\g\ra]ilor... Numai c\ no\, arti]ilor, ne place [i la mare, [i la munte! Vom rezolva noi cumva situa]ia asta... Trenc\nd peste metafore, nu putem ascunde faptul c\ s ntem, ntr-adevr, ngrijora]i din cauza crizei financiare, care va lovi [i institu]iile de cultur\... Plus c\ primim

alte lovituri. Prima astfel de lovitur\ resim]it\ n 2009 a fost cea care a constatat n O.U.G. referitoare la arti]ii pensiona]i care continu\ s\ lucreze. S nt convins totu[i c\ Guvernul va descoperi diferen]ele dintre pensiile arti]ilor [i cele ale [efilor de regii! A doua lovitur\ pe care am putea s-o primim const\ n calcularea salariilor angaja]ilor din Cultur\, calculare care se face dup\ o formul\... complicat\, care niciodat\

nu va rezolva relativitatea percep]iei actului artistic. Spun acest lucru pentru c\ nu cred c\ exist\ ierarhii adev\rate n crea]ie. Fac referire aici la crea]ia adev\rat\... Niciodat\ nu voi putea [i dac\ Al Pacino este mai bun dec\ Robert de Niro [i dac\ trebuie p\tit mai mult, cum niciodat\ nu voi [i dac\ Rembrandt este mai valoros dec\ Matisse”, a ncheiat directorul adjunc al Na]ionalului ie[ean.

Optimism la „Luceaf\rul”

La Teatrul „Luceaf\rul” exist\ o mic\ doz\ de optimism n plus fa\ de celelalte institu]ii de cultur\ din la[i. Asta probabil [i prin natura faptului c\ institu]ia lucreaz\ n special pentru copii. „Vrem s\ continu\m proiectul dramat\ S. L. am lansat n urm\ cu dou\ stagii [i [i propune s\ eviden]ieze autori ie[eni de texte dramatice. Vom face acest lucru prin spectacole-lectur\ [i ateliere de dramaturgie ce li se adreseaz\ elevilor de liceu [i studen]ilor, dar nu numai celor de la Litere sau de la Teatru, ci [i altor specializ\ri, cu condi]ia s\ aib\ talent [i s\ fie interesaj. n acela[i timp, subliniez c\, din punctul nostru de vedere, Festivalul de Teatru pentru Copii [i Tineret se va jine. Eu deja lucrez la invita]ii pentru trupele din str\in\tate. De exemplu, s ntem n negocierii cu o trup\ pe care am vrut s\ o invit\m anul trecut, dar nu a putut veni n perioada respectiv\ la la[i – este vorba despre compania francez\ «Phillippe Genty». Artistul dup\ al c\ru]i nume a fost intitulat\ compania face spectacole de anima]ie pentru toate categoriile de public. n aceste tratative ne ajut\ Centrul Cultural Francez, cu care avem un parteneriat. n principiu, compania ar trebui s\ vin\ la la[i cu spectacolul *Zigmund Folies*. Noi s ntem dornici s\ continu\m acest festival. Sper\m ca [i autorit\]ile locale s\ ne sprijine n 2009, pentru c\, altfel, nu-l vom mai putea face... Totodat\, pe 20-22 martie, vom merge la Lille, la s\rb\toarea ora]ului, unde

vom prezenta spectacolul *Palatul de ghea*. De asemenea, n aceea[i perioad\ va avea loc festivalul de teatru pentru trupele din [olile [i liceele din jude]ul la[i, festivalul intitulat «Hai la teatru». Eu consider foarte important acest festival, deoarece astfel ne atragem publicul-jint\ [i [i punem ntr-o nou\ postur\, aceea de participant la spectacol! Nu ne baz\m doar pe ajutorul autorit\]ilor, drept dovad\ fiind faptul c\ noi c\ut\m sponsori! Deja s ntem n discu]ii avansate cu un sponsor, o banc\ interna]ional\ puternic\, ce nu putea fi afectat\ de criza economic\ mondial\! Am dori s\ fie sponsorul nostru principal... ns\, din p\cate, Legea sponsoriz\rii nu [i stimuleaz\ pe eventualii sponsori! E fcut\ at\ t de... ciudat, nc\ t sponsorul nu are nici un avantaj. Ar trebui s\ se ofere facilit\]i fiscale mai importante, cel pu]in n ce [i prive[te pe sponsorii evenimentelor culturale”, a declarat Oltija C ntec, directorul adjunc artistic al Teatrului „Luceaf\rul” [i secretarul general al Asocia]iei Interna]ionale a Criticilor de Teatru.

„Nu cred c\ trebuie s\ exager\m cu criza!”

Oltija C ntec este de p\vrere c\, de [i avem parte de o perioad\ mai dificil\ la nivel mondial, cultura ar trebui sus]inut\, a]a cum se ’nt\mpl\ n statele

occidentale. „Din p\cate, e foarte greu, ca institu]ie, s\ [i faci o projec]ie, n condi]iile n care nu ai bugetul... Oricum, bugetul, n cel mai fericit caz, va fi cunoscut pe 15 februarie. La Cultur\ va fi, probabil, de zero virgul\ ceva din PIB, ca de obicei! Totu[i, chiar n condi]iile de criz\ economic\, n Germania [i n Fran]a, bugetul pentru Cultur\ a crescut fa\ de 2008! Iar recoman]iile U.E. referitoare la bugetul Culturii s nt ca acesta s\ nu fie mai mic de 1% din produsul intern brut... n orice caz, fr\ o finan]are adecvat\ nu putem face mare lucru!

Cred totu[i c\ autorit\]ile locale vor fi al\turi de noi. Curiozitatea noastr\ se ndreapt\ c\tre Prim\ria, care anul trecut a sus]init proiectele din «la[i 600»... Sper s\ continu\m proiectele de anul trecut, mai ales c\ Prim\ria [i-a exprimat public inten]ia de a finan]a acele evenimente. {i, fr\ modestie, trebuie s\ spun c\ festivalul nostru a fost de impact la nivel interna]ional. Am avut trupe din S.U.A., Fran]a, Elve]ia, Spania, Rusia, Cipru, precum [i opt din Jar\.

Nu cred c\ trebuie s\ exager\m cu criza [i cu «bugetul de austeritate»! Este o realitate acest\ problem\ mondial\, dar cred c\ m\car o parte din deficitul pe care [i resim]t toate sectoarele poate fi compensat prin creativitate! Ca sum\, dac\ bugetul va fi acela[i cu cel de anul trecut, va fi prea pu]in, pentru c\ multe lucruri s-au scumpit, leul a sc\zut n compara]ie cu euro... Consider totu[i c\ se pot gsi variante pentru a se sus]ine cultura!, a ncheiat directorul adjunc artistic al Teatrului „Luceaf\rul”.

Compania F.A.P.T. încearc\ să găseasc\ sponsori

Compania F.A.P.T., unul dintre pu]inii operatori culturali independen]i din la[i, ncearc\ n ianuarie s\ g\seasc\ sponsori pentru organizarea celor trei evenimente majore: New Jazz Festival, Programul de reziden]e artistice (RezidentArt) [i Festivalul de teatru neconven]ional (ArtForumFest). „n principiu, n acest an, noi ncerc\m s\ men]inem toate cele trei proiecte majore care au fost aprobate n cadrul programului «la[i 600»... Toate trei au caracter anual [i ncerc\m s\ ob]inem fonduri. Av\nd n vedere situa]ia economic\ existent\ la nivel mondial, nu doar na]ional, ncerc\m s\ coopt\m sponsori care s\ ne vin\ n ajutor. n perioada 19-20 ianuarie s ntem la Bucure[ti [i ncerc\m s\ intr\m n concursul de finan]iri”, a afirmat Carmen Gr\deanu, pre[edinta F.A.P.T. Aceasta a precizat faptul c\, pe l\ng\ cele trei proiecte, compania F.A.P.T. ncearc\ s\ confere un anumit grad de continuitate spectacolului 4x4 (foto), regizat de Alexandra Badea. „4x4 se desf\oar\ ntr-un spa]iu neconven]ional, respectiv ntr-o cl\dire dezafectat\, o cl\dire veche de la Baia Turceasc\... Mai mul]i critici ne-au transmis faptul c\ vor s\ vad\ acest spectacol, ns\ ar trebui s\ [i punem n scen\ ntr-o cl\dire fr\ nc\lzire, fr\ ap\ curent\, fr\ electricitate... Chiar criticul Cristina Modreanu ne-a trimis un e-mail n care ne ntreba c\nd poate viziona acest spectacol, spun\nd c\ ar prefera s\fr\itul lunii ianuarie. Trebuie s\ subliniez faptul c\ acesta este un proiect care ne-ar interesa n mod special s\ fie reluat n prim\var\... 4x4 e un spectacol care s-a n\scut n urma Programului de reziden]e artistice”, a men]ionat Carmen Gr\deanu.

Carmen Gr\deanu consider\ c\ programul «la[i 600» a deschis noi oportunit\]i institu]iilor culturale locale, ns\ viitorul apropiat nu e unul roz, deoarece este evident, n actualele condi]ii economice, faptul c\ finan]arile nu vor mai fi la acela[i nivel. „n programul «la[i 600» au avut [ansa s\ se remarce – [i au fcut-o! – operatorii culturali independen]i. n continuare, totul depinde foarte mult de municipalitate. Eu cred totu[i c\ reprezentan]ii municipali]ii ie[ene doresc s\ dezvolte unele proiecte. E clar c\ nu vor mai exista finan]ari at\ t de consistente. ns\ cred c\ municipalitatea nu va rata oportunitatea de a men]ine la]ul pe harta cultural\”, a concluzionat pre[edinta companiei F.A.P.T.

Funda]ia Timpul așteapt\ vești legate de bugetul na]ional

Referitor la proiectele Funda]iei Culturale „Timpul”, Adrian Afteni a precizat c\, n principiu, toate se vor realiza n 2009, ns\ n acest moment nc\ se a]teapt\ unele ve[ti privitoare la bugetul de la nivel na]ional, pentru a schi]a c\ t de c\ t un program complet. „n perioada 25-30 mai va avea loc festivalul de teatru, ns\ fr\ sec]iunea dedicat\ studen]ilor, din p\cate... Pe de alt\ parte, at\ Gala Jurnalismului Cultural, c\ [i EuroArt vor fi cofinan]ate de c\tre Ministerul Culturii. Totodat\, n luna iunie se va jine Masterclass-ul de muzic\ bizantin\... Totu[i, n ceea ce prive[te proiectul privind galeria de art\ de sub Cub, nu v\ pot spune deocamdat\ nimic, deoarece a fost o perioad\ mai agitat\, cu alegerile, cu S\rb\torile de Iarn\... La fel, referitor la problema]rii proiectelor pe care noi le avem, nu de]in deocamdat\ vreo informa]ie. Trebuie s\ a]tept\m n primul r\nd ca bugetul s\ fie votat la nivel na]ional, apoi vom vedea ce se va ’nt\mpla”, a declarat Adrian Afteni, reprezentantul Funda]iei Culturale „Timpul”.

Proiecte la Casa de Cultură a Municipiului „Mihai Ursachi”

Florin Lăzrescu, referent cultural în cadrul Casei de Cultură a Municipiului la [i] „Mihai Ursachi”, spune că, pentru instituția pe care o reprezintă, cel mai important aspect e reprezentat de apropierea de public. „Bugetul Casei de Cultură „Mihai Ursachi” nu a fost încă aprobat de Primărie, urmează să se întreprindă acest lucru. Noi avem multe proiecte încă din noiembrie. Unul dintre cele mai importante este cel pe care l-am pus în aplicare încă de anul trecut, intitulat «Copou – Parcul poeziei». Sînt peste 25 de poezii pe care l-am promovat în Parcul Copou pînă acum [i] vom continua acest proiect cu siguranță [i] în 2009. Un alt proiect foarte important care cu siguranță va fi pus în practică este un club al scriitorilor. Vom aduce aici scriitori profesioniști care să neveje publicul modul în care trebuie scris un text, de la povestiri, pînă la texte jurnalistice sau scenarii. Apoi vom face un atelier de creație, în care oamenii pe care îi vom aduce [i] vor putea citi textele. Cred că, în astfel de ateliere, contează foarte mult atmosfera pe care ele o generează”, a spus Lăzrescu.

Astfel, reprezentantul Casei de Cultură „Mihai Ursachi” a continuat să prezinte proiectele ce vor fi puse în practică în acest an. „Un alt proiect constă în lecturi publice. Am avut cîteva astfel de lecturi în 2008. Publicul român nu este obișnuit cu acest gen de evenimente. Vrem să chemăm scriitori profesioniști care să facă aceste lecturi, cum ar fi Dan Lungu, Lucian Teodorovici. Totuși, aici ar fi nevoie de fonduri pentru a aduce scriitorii din afara Iașului, din Iași. De asemenea, acest proiect va fi cu siguranță pus în practică, pentru că, dacă vor fi sau nu foarte mulți bani de la buget, voi găsi sponsori. Pe de altă parte, în cadrul clubului scriitorilor, vrem să înființăm o secțiune care să se intituleze «Avanpremierea de la Iași», a declarat Florin Lăzrescu. Acesta a declarat că, în cadrul „Avanpremierii de la Iași”, autorii vor prezenta fragmente din cadrul operelor în curs de apariție [i] cî proiectul va începe cel mai târziu la mijlocul lunii februarie, avînd un caracter sîntamental. În același timp, Lăzrescu a menționat faptul că, pentru a pune în aplicare „Avanpremieră”, ar fi necesari mai mulți bani, pentru acordarea unor onorarii scriitorilor ce urmează a veni la Iași.

Un alt mod de a vedea cultura

Florin Lăzrescu este de părere că mai presus de valoarea bugetului sînt voința [i] modul de administrare a banilor pe care îi ai la dispoziție. „Nu cred că problema e că nu sînt mulți bani pentru cultură ori pentru o instituție sau alta. Noi n-am avut foarte mulți bani nici anul trecut. În primul rînd, cred că trebuie să [i]

să-și administreză fondurile. Anul trecut, de exemplu, doar pentru primii zece poezii, în cadrul «Copou – Parcul poeziei», am primit fonduri din partea programului «Iași 600» [i] a Uniunii Scriitorilor. În 2009, Casa de Cultură „Mihai Ursachi” are în plan aducerea la Iași a unei serii de poezii din Republica Moldova la «Copou – Parcul poeziei», urmînd ca poezii române să mergă la Chișinău”, a spus Lăzrescu.

Reprezentantul Casei de Cultură „Mihai Ursachi” a menționat faptul că proiectele avute în vedere în acest an sînt atît pe partea de literatură, cît [i] pe cea de film, de teatru sau de fotografie. Astfel, acesta a precizat că în 2008 au fost prezentate peste 30 de spectacole, în colaborare cu Teatrul Ludic. În plus, Florin Lăzrescu a subliniat că a fost înființată trupa de teatru ludic Parc Copou, care a obținut deja două premii de interpretare la festivalurile internaționale, această trupă fiind coordonată de regizorul Aurel Luca.

„Vrem să urmăm o anumită linie, vrem să ieșim cître public, să venim în întîmpinarea lui cu film, teatru, poezie... Pentru a urma această linie, avem în plan o multitudine de proiecte, cum ar fi cel numit «Zidul personalităților» – un loc în care să se ridice, din cărămizi, un fel de monument. Pe fiecare cărămidă ar urma să fie imprimată palma unei personalități [i] autograful acesteia. Totodată, ne trebuie aprobare pentru un proiect legat de «nebulia» «Nu călcați pe iarbă!». Proiectul nostru se va intitula «Vă rugăm călcați pe iarbă!» [i] va consta într-un spațiu în parc în care oamenii vor putea veni, vor putea sta pe iarbă [i] vor putea citi, deoarece intenționăm să postăm o rotativă care să conțină cărți de autori români. Pe de altă parte, vrem să organizăm un festival de literatură, în acest proiect necesită ceva mai mulți bani. De asemenea, vrem să facem o revistă lunară exclusiv cu creații literare. Pe lângă asta, am dori să înființăm niște burse de creație în colaborare cu «Memorialul Ipotești», acolo unde există spații de cazare. Ideea ar fi ca patru artiști din diverse domenii de activitate să mergă acolo, să stea pentru o perioadă [i] să creeze. La final, ar fi ideal ca toți să realizeze [i] un proiect comun. Am stabilit deja acest parteneriat [i] el va fi pus în practică, mai atît pe măsură ce aprobăm. Totodată, Dan Mititelu are un proiect care va fi intitulat «Iașul în fotografie». Este vorba despre o expoziție online, în care să fie realizat o «hartă» a orașului prin intermediul unor poze artistice fcute în fiecare cartier. În plus, vrem să organizăm un concurs de street art, aici, pe o alee a parcului, în care diverși artiști, de la mimi [i] pînă la cîntăreți, să-și prezinte programele [i] să fie jurizați de cître public”, a mai spus Lăzrescu.

Filarmonica de Stat Moldova face economii

Reprezentanții Filarmonicii de Stat Moldova sînt de părere că toate evenimentele [i] proiectele instituției sînt „speciale”. „Noi considerăm [i] tratăm toate proiectele ca fiind «speciale»! Altfel nu ne-am justifica renumele de instituție de rang internațional! Toate ansamblurile noastre artistice, Orchestra simfonică, Corul Academic «Gavriil Musicescu» [i] Cvartetul de coarde «Ad libitum», realizează astfel de evenimente. Trebuie să menționăm faptul că, între aceste evenimente muzicale, anul 2009 este unul aniversar multiplu, în sensul că, la nivel mondial, a fost declarat «Anul Joseph Haydn», deoarece se împlinesc 200 de ani de la moartea acestuia. În plus, în 2009 se

mai comemorează 250 de ani de la moartea lui Georg Friedrich Händel [i] 200 de ani de la nașterea lui Felix Mendelssohn Bartholdi. O altă aniversare, foarte importantă pentru românii de acest dat, este cea a Centenarului «Paul Constantinescu». Noi vom avea evenimente legate de fiecare dintre aceste personalități. În plus, vom avea evenimente din ciclul Beethoven. E adevrat: bugetul este «de austeritate» de multă vreme! Ni s-a cerut să ne restrîngem, să facem economii [i] ne conformăm: renunțăm la achiziția unor partituri, achiziționăm mai mici, pînă la urmă cu mai puțini bani colaboratorii...», a spus Carmen Chelaru, consultant artistic al Filarmonicii de Stat Moldova.

Interimat la Operă

La Operă, aproape aceeași poveste ca la Ateneul Tîrziu: director interimar, puține venituri despre buget, incertitudine în ceea ce privește eventuale proiecte speciale, în afara stagiunii propriu-zise.

„Am dori să avem proiecte separate de stagione. Unul dintre proiectele care este pe cale de a fi realizat, care are [i] nu are tangențe cu noi, ca instituție, constă în propunerea de a organiza în luna aprilie un eveniment legat de Scriitorii de Paști, dar incluzînd [i] Centenarul «Paul Constantinescu». În acest sens, am propus [i] sper să se realizeze un concert în care să fie prezentat «Oratoriul Bizantin de Paști». Spuneam că «are [i] nu are tangențe cu noi» deoarece este o lucrare vocal-simfonică, iar noi sîntem o instituție lirică. Oricum, încercăm să concentrăm foarte mult energie în acest proiect, deoarece e o lucrare dificilă, fiind interpretată destul de rar tocmai din acest motiv. Totuși, cred că o instituție de talia Operei poate realiza un astfel de eveniment cu forțe proprii. De asemenea, vom merge în februarie într-un turneu în Elveția. Subliniez că «am dori» să avem mai multe proiecte, însă ne aflăm într-o situație destul de dificilă, de interimat, la care se adaugă lipsa unor informații concrete legate de buget. E un pic dificil să-și propui realizarea de mega-evenimente, în condițiile

în care nu ai strictul necesar! Depindem de Ministerul Culturii [i] în ce privește bugetul, [i] în privința venirii unui nou director. Probabil că în acest an se va organiza pentru a patra oară un concurs pentru ocuparea postului de director al instituției...», a spus Vasilica Stoiciu-Frunză, consultant artistic al Operei Naționale Române din Iași.

Acesta a întîrit faptul că actualele condiții nu sînt unele dintre cele mai propice dezvoltării unui program artistic complex. „Scheletul e un pic șubred la noi... Organizăm spectacole în virtutea seriozității profesionale [i] a conștiinței că publicul trebuie să vadă partea finită, [i] nu ce se întîmplă în «bucătăria» noastră! Ni s-a spus că noi considerăm o instituție sau alta «umbrele de vreme rea». În realitate, așa este: toate instituțiile pe care le accesăm (Filarmonica, Ateneul [i] Casa de Cultură a Studenților) sînt, într-un fel, «umbrele de vreme rea». Totuși, prin amabilitatea conducerilor acestor trei instituții, noi putem să existăm în așa publicului meloman!», a precizat consultantul artistic al Operei.

„Pericolul amorfirii e foarte mare”

Vasilica Stoiciu-Frunză este de părere că propoziția „Nu sînt bani!” începe să devină

un laitmotiv. „Sînt [i] situații în care sînt bani, iar problema [i]ne de administrarea lor. Oricum, nimeni nu ne atîeptă pe noi... Pericolul amorfirii e foarte mare! Rutina deja s-a instalat. Iar rutina reprezintă un «virus» periculos... Numai comunicarea eficientă în interior [i] în exterior ne poate vitaliza acum activitatea! În opinia mea, nu trebuie să stăm mereu cu mîna întinsă la Ministerul Culturii. Noi vom încerca să ne descurcăm, proiecte [i] potențial artistic există [i] se pot face lucruri foarte bune!», a menționat consultantul artistic al Operei.

Directorul interimar al instituției, Dan G. de, spune, de asemenea, că lipsa de fonduri reprezintă un impediment în desfășurarea unor proiecte. „Din acest motiv vom merge [i] la Ministerul Culturii, pentru stabilirea bugetului. Noi am trimis deja un proiect de buget, dar vom vedea ce anume se va decide... Proiectul inițial a fost întocmit în 2008 [i] de atunci au intervenit unele schimbări, în sensul că am avea nevoie pentru cheltuielile de personal cu aproximativ 60 de milioane de lei vechi mai mult în 2009. În total, am cerut acum aproximativ 200 de milioane de lei vechi. Cu tot «bugetul de austeritate», noi vom încerca să ne realizăm proiectele sau măcar 75% dintre ele. Vom încerca să facem economii în privința unor cheltuieli... Totuși, cred că 2010 va fi un an mai bun decît acesta, bazîndu-mă aici strict pe «promisiunile» guvernamentului», a declarat Dan G. de.

Sibiu 2009 – Ce pregătește fosta capitală culturală europeană

Calendarul cultural al Sibiului arată, în acest an, destul de asemănător cu cel din 2008, în privința marilor festivaluri pe care se sprijină în continuare întregul program. Nu mai puțin de cincizeci de evenimente se află în agenda oficială a orașului, însă nu toate acestea poartă pe bună dreptate titlatura de festival. Pilonii anului cultural rămân festivalurile consacrate: de teatru, de jazz, de film documentar. Acestea li se alătură și festivaluri mai recente, destul de promiștoare. În total, cele care cu adevărat îi merită faima se pot număra pe degetele de la mîni.

Veronica D. Niculescu

Dezghet cu jazz

Sibiul cultural se dezgheață în luna mai, cu jazz și teatru. Până la Sibiu Jazz Festival, nu sînt evenimente semnificative – cite un carnaval pe gheață, vreun festival de folclor sau coral nu vor reuși deloc să facă primăvara.

Sibiul Jazz Festival a ajuns la ediția cu numărul 39. Anul acesta, are loc între 11 și 17 mai, și cel mai probabil va fi găzduit de Casa

Silviu Purcărete pregătește aducerea spectacolului *Metamorfoze*, montat în 2007 la Luxemburg, însă refuză anume pentru Sibiu

de Cultură a Sindicatelor, locul consacrat al festivalului. Excepția a fost în 2007, cînd acordurile de jazz au răsunat, din nefericire, în Pavilion, cort ale cărui opt colțuri aveau să se ivească în noaptea marurilor lui Konstantin Schmidt, organizatorul festivalului. Timp de câteva zile, Sibiu Jazz Festival va aduce la Sibiu concerte, cîte două sau trei trupe în fiecare seară, dar și jam sessions și workshop-uri, toate reunite sub tema comună a muzicii de jazz (și interferențele sale cu folclorul, muzica simfonică, rock, blues și altele).

Metamorfozele lui Purcărete

La zece zile după încheierea festivalului de jazz, începe cel mai așteptat festin cultural al Sibiului: Festivalul Internațional de Teatru are loc între 28 mai și 7 iunie. Ca de obicei, timp de zece zile, sute de spectacole din zeci de țări se vor desfășura în săli, pe străzi, în curțile clădirilor istorice, în parcuri. Așteptate sînt însă premierele Teatrului „Radu Stanca” din Sibiu, al căror (ir de altfel a început deja din ianuarie. *Visul unei nopți de vară* a fost montat în regia Luisei Brandsdorfer, cu actrii secției germane, iar pe 23 ianuarie a avut loc premiera. *Auto-Da-Fé*, în regia lui Theodor Cristian Popescu. Este un mare regizor,

care în perioada de început a festivalului a fost unul dintre cei mai importanți regișori ai noștri, după care a plecat în Canada. După vreo zece ani a revenit în România și facem spectacole după trei texte ne jucate la noi”, spune Constantin Chiriac, directorul teatrului sibian. Acesta anunță la ce ne mai putem aștepta: la un nou spectacol semnat Gavriil Pinte, cel care a realizat *Un tramvai numit Popescu* (și Astăzi nu se fumează). De această dată, un spectacol ce se bazează pe texte de Andrei Codrescu, intitulat *Jurnal de pe frontul de acasă*. De asemenea, Silviu Purcărete pregătește aducerea spectacolului *Metamorfoze*, montat în 2007 la Luxemburg, însă refuză anume pentru Sibiu, cu distribuția total sibiană. Se va juca în mai, chiar în deschiderea festivalului, în parcare din centrul Sibiului, de la Cazarma 90, unde se va amenaja o piscină. Iar Andriy Zholdak va reveni la Sibiu cu *Prințesa Turandot*.

Vară de rock

După o primă ediție în 2007, TIFF revine în 2009 o aripă de la Cluj, spre Sibiu. Festivalul Internațional de Film Transilvania ar urma să aibă loc între 9 și 15 iunie, cu proiecții în cinematograful unic al orașului în aer liber, în Piața Mică.

Vara se va dovedi prietena evenimentelor muzicale. Festivalul Rockin' Transilvania este promis pentru 26-28 iunie. Acesta a avut o primă ediție anul trecut, pe stadion, fiind programat chiar cu puțin timp înainte de cunoscutul ARTmania, cărui se pare că i-a fost luat astfel de parte din public, deși specific festivalurilor este foarte diferit. În acest an, evenimentele sînt separate de trei săptămîni: ARTmania vine între 17 și 19 iulie, iar prima trupă a țării participare a fost anunțată este Tristania. Din fericire, în acest caz a dispărut cortul, așa că festivalul nu va mai putea fi prigonit. Va avea loc, probabil, în Piața Mare, ca și la edițiile precedente. Alte evenimente muzicale ale verii:

Concerte Estivale – Zilele Muzicale Româno-Americane, ediția a VI-a, 14 iunie-4 iulie, și Concursul Internațional de Interpretare Pianistică (și Compoziție) „Carl Filtsch”, 9-15 iulie, ambele organizate de Filarmonica de Stat Sibiu.

Astra Film Fest, comoara din octombrie

Urmează evenimente importante aloc în octombrie. Festivalul Internațional „Jazz and More”, deja la ediția a cincea, are loc între 16 și 18 octombrie. Festivalul organizat de Asociația Culturală Interzone promovează muzica de avangard (și cele mai reprezentative curente muzicale contemporane). Ediția 2008 a fost spectaculoasă, publicul fiind uluit de calitatea și diversitatea invitațiilor.

Cel mai așteptat eveniment al toamnei rămîne Astra Film Fest. Desfășurat o dată la doi ani, Astra vine în 2009 între 26 octombrie și 1 noiembrie, cu o pleiadă de filme documentare. În acest an, festivalul este dedicat documentarelor pe teme sociale și contemporane, grupate în secțiunile „Internațional”, „European”, „Românesc”, „Studentesc”. Astra Film Fest este singurul festival sibian care aduce public internațional, majoritar tineri – studenți de la universități europene care vin la Sibiu pentru a viziona filmele și a participa la discuțiile cu cei mai pricepuți realizatori europeni.

Finalul de an mai aduce Festivalul de Dans Sibiu, între 12 și 16 noiembrie, cu spectacole de dans susținute de companii de dans profesionale și de amatori, și Festivalul Național de Muzică Folk (și Poezie), între 21 și 22 noiembrie, la Teatrul Gong.

Acestea sînt numai o parte dintre evenimentele aflate pe agenda oficială a orașului, gestionat de Casa de Cultură a Municipiului (și Primăria Sibiu). Lista cuprinde numeroase alte acțiuni, festivaluri de folclor, de circ, de animație, de balet, de muzică simfonică, medievale sau de magie.

CALENDAR

Premiere în 2009 la teatrul sibian

Premierele de la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, stabilite până în acest moment:

VISUL UNEI NOPȚI DE VARĂ de William Shakespeare
Regia: Luise Brandsdorfer
Premiera: 10 ianuarie

AUTO-DA-FÉ de Tennessee Williams
Regia: Theodor Cristian Popescu
Premiera: 23 ianuarie

SF-R(IT DE PARTID) de Samuel Beckett
Regia: Charles Müller
Premiera: 28 februarie

FEMEIA ÎNȚI (I CEI ZECE AMAN) de Matei Vișniec
Regia: Claire Dancoisne
Premiera: 11 aprilie

THE LOVE FACTORY de Darko Lukić
Regia: Robert Raponja
Premiera: 10 mai

METAMORFOZE după Ovidiu Regia: Silviu Purcărete
Premiera: 28 mai

SUFLETE LA PRE REDUS după Eugen Ovidiu Chirovici
Regia: Erban Puui

SUFERINȚELE DOMNULUI MOCKINPOTT (Secția Germană) de Peter Weiss
Regia: Istvan Szabo

JURNALUL DE PE FRONTUL DE ACASĂ
Regia: Gavriil Pinte

SOME GIRL(S) (Secția Germană) de Neil LaBute
Regia: Radu Alexandru Nica

PRINȚESA TURANDOT de Carlo Gozzi
Regia: Andriy Zholdak

„Când e[ti adult, nu mai ai nici unul din cele din tinere]e, dar ai multe”

Interviu realizat de
Elena Vlădăreanu

Cine a făcut selecția pentru aceste două volume din Opere? Ați avut ceva în vedere când ați ales ca în primul volum să între textele mai vechi [și dramaturgie, deci textele mai puțin cunoscute, alături de cele mai cunoscute textele ale dumneavoastră], Manualul 'ntmpl-urilor [și Tache de catifea?

Selecția am făcut-o eu, editura nu s-a bătut absolut deloc. Nici nu avea cum să se bage, că e cartea mea, nu? Ideea a fost ca în primul volum să bag ceea ce se cheamă operele de tinere. Tot ce e acolo e terminat în jur de 32 de ani. Nu [tiu dacă] Manualul... [și Tache... s'nt neapărat cele mai cunoscute. Cred că [i celelalte s'nt cunoscute. Poate astea au avut mai mult succes. [i de critic], [i de public.

Asta pentru că au apărut într-o altă perioadă, diferit prin context de, și zicem, Fric?

Nu neapărat din cauza asta, de [i da, poate fi [i asta o cauză. Tirajele înainte de '89, cel puțin la proză, erau foarte mari. Numai la *Tobit* am avut un tiraj de 40.000 de exemplare. La *Ziua m'niei*, cartea de debut, am avut 8.000 de exemplare. Într-un fel, sigur că acestea s'nt mai cunoscute decât *Fric*, care nu [tiu dacă] a avut nici 4.000 de exemplare.

Ați debutat cu *Ziua m'niei*, o carte pe care eu nu o [tiu [i e unul dintre motivele pentru care cred că acest prim volum din Opere se adresează exact celor cititori care nu cunosc primele texte ale dumneavoastră. Care a fost contextul debutului?

E foarte complicat, dar pe scurt pot să spun. Inițial, ca orice năpăstitor, am scris proză scurtă. Mă chinuam

să scriu roman, dar după 20-30 de pagini mi pierdeam suflul. Nu aveam experiența necesară. Nu eram încă Breban, nici acum nu s'nt, evident. Am dus un volum de povestiri la Cartea Românească, asta se 'ntmpla în '70. Au venit tezele din iunie, în '71, [i, chiar dacă nu eram suflul la sufl convins că se vor aplica ad litteram, mi dădeam seama că, pentru debut, prozele mele nu s'nt bune. Așa că mi-am retras volumul. Printre-o relație de familie, l-am cunoscut pe Alecu Paleologu, care era redactor la Cartea Românească [i care mi-a zis că e o prostie să debutezi cu proză scurtă, că nu mai e la modă, că mai bine să scriu un roman. Cred că spera ca așa să scape de mine. Eu însă am luat în serios propunerea lui, m-am dus acasă [i, după un an, prin '72, i-am dat romanul. Habar nu am dacă l-a citit. O dată pe an mă duceam la editură [i întrebam ce s-a 'ntmplat cu cartea mea. El spunea, invariabil: „Nu e momentul, domnule Agopian”. Bine, domnule Paleologu, nu e momentul, asta e.” Așa s-a 'ntmplat până prin '77, când Alecu Paleologu s-a pensionat. Atunci am luat dactilograma [i i-am dat lui Mircea Ciobanu, pe care nu l cunosc team personal, [i care a fost extraordinar. Pe houl editurii, a deschis cartea, a citit trei pagini, a zis: „mi place, peste o lună [i dau răspunsul”. Acum, după 6-7 ani de așteptare, [i dai seama că nu mai credeam în nimic. Dar în nici o lună mă sună [i mi zice: „Am citit cartea, i-am dat-o lui Marin Preda la semnăt, a semnăt-o [i pleacă la tipar”. Asta era la sfârșitul lui '77. Bine-njeles că ghinionul trebuia să se jînă scai de mine. Un an de zile, tipografia

unde era cartea – undeva în Craiova – a susținut că nu are hrtie [i a mai durat aproape un an jumate, de-ala a apărut în '79, când ar fi trebuit la începutul lui '78.

Era rbdarea o condiție obligatorie pentru cineva care dorea să fie scriitor?

V puteați lsa de scris.

Sincer să fiu, nu aveam de ntors. Ce puteai să faci? Adevrul e că vreo patru ani nici nu am mai scris nimic, având două cărți gata, una de povestiri – care oricum nu mergeau – [i acest roman – care nu avea probleme, se 'ntmpla în primul război mondial, nu trezea suspiciuni. Problema era alta: eu eram total necunoscut, nu veneam de la Filologie, nu trecusem pe la nici unul din cele trei cenacluri celebre, nu cunoșteam pe nimeni în lumea literară, cu excepția lui Nichita – totuși, cunoșteam [i eu pe cineva. Nichita m-a 'ntrebat dacă să se bage, să-mi pună pile, [i eu i-am zis să nu,

„las-o să vedem cum merge”. Ai dreptate, btrne, las-o, că apare ea pînă la urmă.” A apărut. Rbdarea era o chestie impusă de autorități. Dacă nu aveam rbdare, ce puteam să fac?

Da. Aproape patru ani nu am scris nimic. După ce am depus romanul *Ziua m'niei*, scrisesem primele două capitole din *Tache de catifea* [i primele trei povestiri din *Manual*. Ei, bine, patru ani nu m-am atins de ele. În primul rând, pentru că mă împotmolisem eu, ca scriitor, dar mă împotmolisem [i cu editura.

„DEVENISEM SPECIALIST ÎN EXPLOZIBILI”

S'nteji a treia persoană pe care o cunosc creia s'îi fi plăcut chimia: prima este mama, care este laborant, a doua este fostul meu coleg de bancă, acum la doctorat undeva prin Olanda, [i dumneavoastră. De ce chimia?

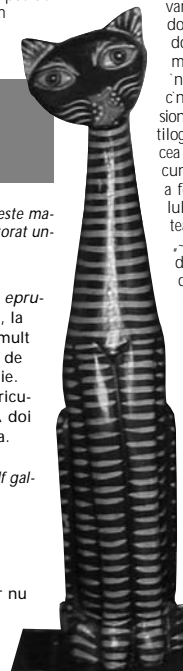
A fost o pasiune de copilărie. Aveam 12 ani, nici nu făcusem chimie la coală. Atunci l-am descoperit pe Leonid Petrescu, care scria *Minuni în eprubetă* [i *Chimistul casei*. Am început să învăț singur, apoi la coală. Bine, la coală deja nu se mai puneau probleme orelor de chimie, că [tiam mai mult decât profesorul. Treptat mi-am dat seama că nu a fost decât o pasiune de copilărie [i adolescență] [i că nu mă interesează să fac o carieră în chimie. Nu am mai învățat nimic, nu m-am mai dus la facultate [i m-au exmatriculat din cauza absențelor. A fost ca un amor: doi ani e[ti înnebunit, încă doi aprofundezi relația, apoi începi să-] dai seama că te interesează altceva.

E în Tache de catifea o rețetă, cu gnbenuuri de ou de cuc, precipitat de sulf galben de bismut etc. Ați făcut-o vreodată?

Nu, e inventat, nu are nici o legătură cu realitatea.

Care e cea mai trnsnit reacție pe care ați făcut-o?

În adolescență, devenisem specialist în explozibili. Nici nu era voie, dar nu conta. Am făcut o mulțime de substanțe care explodau. Cea mai trnsnită cred că a fost în anul II de facultate. La un laborator de chimie anorganică, ne-a pus să preparăm triiodură de azot. Un preparat foarte simplu, poți să-l faci [i tu dacă vrei. lei tinctoră de iod [i soluție de amoniac. Le amesteci [i obții un precipitat maroniu spre negru. În filtrezi [i, după ce-l usuci, obții o substanță explozivă care nu poate fi controlată. Poate să explodeze când vrea ea, chiar [i de la un pocnet din degete. Asistenta ne-a spus să preparăm asta, dar nu ne-a spus [i că este un explozibil. Eu [tiam. Am filtrat-o, ne-am uitat la ea, toți colegii mei au aruncat-o la coală. Eu am pus-o pe calorifer. Aveam [ase ore de laborator, patru experimentale [i două de seminar. În vreo jumătate de oră s-a uscat de teapta aia de substanță [i în timpul seminarului, când era o țercere... monumentală, a explodat. [i explodează foarte puternic. Asistenta, care era însărcinată, prin luna a [aptea sau a opta, era să nască de frică. A srit cu gura pe noi. l-am zis: „Doamnă dragă, ne-a] spus să preparăm o substanță [i nu ne-a] spus că este un explozibil. Eu am vrut să-o usuc, să vadă ce se poate face cu ea”.

ici o idee în afara t\ experien]\”

Spuneți mai devreme că ați început cu proza scurtă pentru că simțeați că nu merge cu romanul.

Cred că e un exercițiu bun pentru un prozator să scrie [i proză scurtă]. Ceea ce, uite, nu se mai întâmplă acum. [Titia mai tineri vor neapărat roman [i nu [tiu să scrie roman. Dar nu e obligatoriu. Cunosco oameni care au început cu roman: Filip Florian, Cecilia [tefănescu – vorbesc de două vrfuri ale literaturii noastre – nu au scris proză scurtă]. Sau or fi scris, dar nu au publicat-o. Romanul e o chestie [i de maturizare a autorului.

Spuneți unde vă scrieți din când în când? Că e mai bun pentru a vă scrie din când în când.

Nu pot să vă spun, dar pe la 40 dai opera majoră, după aia începi să scrii [i fie te lași de scris, fie începi să te repeți.

Interesant. Mulți gîndesc exact pe dos.

Am început o statistică pe mai mulți scriitori români interbelici [i postbelici [i aia mi-a ieșit, cu o excepție: Sadoveanu. El [i-a scris capodoperele după 40 de ani. Mă refer la *Baltagul*, *Creanga de aur*. Ceilalți [i-au scris cărțile pînă la 30-33 de ani. Preda a terminat *Moromeții* pe la 31 de ani, Barbu, cu *Groapa*, la fel, Petru Dumitriu, cu *Cronica*, la fel. După? După ce a mai dat Preda?

Cel mai iubit dintre pămîntenți?

Cel mai iubit dintre pămîntenți? E un roman de aventuri prost scris. Acum [i Manolescu, care a luat [i el o idee de la altcineva – nu de la mine, ci de la unul, Geacără, care a scris o monografie –, spune că cea mai bună carte a lui Preda e aia de debut, *În lăptărie* din *pămînturi*, iar nu *Moromeții*, care e plină de clișee epocii, ale realismului socialist, mascate foarte bine.

Revenind la discuția noastră: încă de la început ați urmat să plasați totul în atmosfera unei epoci... apuse? Unele personaje sînt reale, dar nu în totalitate, trecutul care constituie fundalul este real, dar nu chiar.

Unele personaje sînt chiar reale, atestate istoric. Dar sînt foarte obscure. De exemplu, în *Sara*, mulți nu au priceput că jumătate din personaje

» „E adevărat că eu nici nu sînt un prozator al prezentului, chestie care ține mai mult de reportaj. Sigur, pot fi cărți ale prezentului extraordinare, deși nu prea am exemple. Inițial, eram ceea ce se cheamă oniric, din școala lui Țepeneag, Dimov.” – Ștefan Agopian

[i nu mă gîndeam că avea să pice regimul. Gîndește-te că toate emisiunile Europei Libere erau monitorizate de Securitate, se făceau liste cu cei care erau ludați pentru subversiunea lor, deveneau mai atenți cu ei, nu mai intrau în planul editorial, riscasă nu mai apar.

Pe de altă parte, a avea o cronică făcută de Monica Lovinescu, mai ales la debut, presupun că era o glorie [i ducea, probabil, [i la creșterea vânzărilor.

Pe cenzor nu-l interesa asta, ba din contră.

Dar pe un scriitor ar fi putut să-l intereseze.

Nu eram plătiți neapărat după cît vindeam. Există un alt regim de încadrare. Era un prim tiraj, care putea să meargă pînă la 20.000, cînd erai plătit în funcție de numărul de pagini, ceea ce era o porcărie, erau grafomani care scriau cîte 2.000 de pagini, [i în funcție de gradul de notorietate al autorului. Marin Preda nu era încadrat ca mine. Eu eram la cel mai mic tarif, Marin Preda la cel mai mare. Nu prea conta dacă vindeai sau nu. -]i luai bani chiar dacă nu vindeai nici un exemplar. Eu am cîștigat din scris [i după '90. Nu mult, nu aș fi putut trăi din banii ăștia. Piața selectează. Sigur, o face prost: cu cît o carte este mai facilă, cu atît este mai ușor de citit, cu atît se vinde mai bine. Pe termen lung însă, lucrurile se cern. O carte dificilă vinde 300 de exemplare, dar se aiază [i, dacă are noroc [i intră în canon, vinde zeci de ani, chiar dacă în tiraje mici. Este ceea ce am plătit eu, nu un fel. Nu pot spune că scriu cărți de succes. Dar am un număr constant de cititori [i asta mă ajută.

Pentru că ați amintit mai devreme de *Istoria lui Manolescu*. El spune o chestie în articolul despre dumneavoastră, cum că, odată cu romanele recente, vă îndepărtați de proza savuroasă din Tache de cafea în favoarea unei anume poezicități.

Da, se referă la Fric.

Asta pentru că Fric nu mai este plasat în acel trecut suculent, ci într-un prezent mult mai... viciat?

Eram eu plictisit [i am zis că mai bine să fac un poem decît un roman. Era un experiment, de fapt. Manolescu nu a înțeles chestia asta, că eu am experimentat [i cîmă ieșit un poem. Sigur, nu e pe gustul vostru, al generației tinere.

Fric a [i primit la vremea respectivă Premiul ASPRO (Asociația Scriitorilor Profesioniști din România) pentru experiment.

Era un experiment.

Continuare în pagina 10

ȘTEFAN AGOPIAN ÎN SERIA „OPERE”

{tefan Agopian, *Opere I. -nsemnări din Sodoma. Drumul. Republica pe eșafod. Ziua miniei. Manualul întâmplărilor. Tache de cafea*, colecția „Opere. {tefan Agopian”, Editura Polirom, 592 de pagini, 59.95 lei

{tefan Agopian, *Opere II. Sara. Tobit. Fric*, colecția „Opere. {tefan Agopian”, Editura Polirom, 592 de pagini, 59.95 lei

» **Seria „Opere” a Editurii Polirom este coordonată de Daniel Cristea-Enache și include scriitorii importanți, care au marcat și influențat decisiv istoria literaturii române contemporane. După ce mai multe generații de cititori și comentatori le-au parcurs și evaluat cărțile, acestea sînt reunite în ediții definitive, realizate cu maximă acuratețe și prefațate de critici importanți. O cronologie bio-bibliografică și un dosar de receptare vor completa și recontextualiza operele. Au apărut deja Gabriela Adameșteanu, *Opere I și Opere II*, Radu Cosașu, *Opere I*, Emil Brumar, *Opere I și Opere II*. Urmează să apară Gellu Naum și George Bălăiță.**

AUTORUL

{tefan Agopian (n. 1947) a debutat editorial cu romanul *Ziua miniei* (Cartea Românească, 1979). A mai publicat: *Tache de cafea* (roman; Cartea Românească, 1981; Polirom, 2004); *Tobit* (roman; Eminescu, 1983; Polirom, 2005; traducere în limba germană, Kriterion, 1989; premiul pentru proză al Asociației Scriitorilor din București); *Manualul întâmplărilor* (proză; Cartea Românească, 1984; Humanitas, 1993; premiul Uniunii Scriitorilor); *Sara* (roman; Eminescu, 1987; Paideia, 1991; Polirom, 2006; premiul revistei „Amfiteatru” pentru cea mai bună scriere beletristică a anului); *-nsemnări din Sodoma* (proză; Eminescu, 1993); *Republica pe eșafod* (teatru; Cartea Românească, 2000; premiul Asociației Scriitorilor din București); *Fric* (proză; Polirom, 2003; premiul ASPRO pentru experiment în cadrul Trgului Internațional de Carte Bookarest 2004 [i premiul revistei „Cuvîntul” la categoria „Superlativele anului 2003”). -n prezent este senior editor la „Academia Ca]avencu” [i colaborează la revista „B-24-FUN”.

ȘTEFAN AGOPIAN:

„Pot oricînd să mai scriu un *Tache de catifea* sau un *Manualul întâmplărilor*, dar cui i-ar folosi?”

Continuare din pagina 8-9

Cum ați experimenta astăzi?

Scriu acum un roman utopic.

Asta înseamnă că nu mai avem trecut, avem viitor?

Pentru că nu am un trecut, am început să-mi fac un viitor. Nu mai experimen-

tez nimic. E un roman. Sigur, în stilul meu, dacă există așa ceva.

Dar dramaturgie? Cum ați ajuns la teatru?

Ca orice pu[te], am început cu poezie.

Deci nu faceți parte din acei prozatori cu un dispreț profund față de poezie [și față de cei care scriu poezie].

Nu, Doamne fere[te]! Visul meu a fost să devin poet, dar nu aveam... coaie pentru așa ceva. Pozi[ti]a la [și] cuvin[te]le asta. Eram un cititor năbunit de poezie, dar la un moment dat mi-am dat seama că va fi imposibil să ajung să scriu ca Nichita, nici măcar ca Marin Sorescu. M-am lăsat de poezie, probabil era o exaltare a adolescentului. Cum m-am maturizat puțin, m-a apucat pofta de teatru. La 18 ani, am scris prima piesă. Nu grozav, dar după, am tot scris teatru. Nu am mai ajuns la editură cu el pentru că mi s-a părut. Dar nu voiam să fiu un scriitor de sertar. Aveam 20 de ani, speram să trăiesc puțin la vîrstă pe care o am acum [și am renunțat la teatru. Nu exista nici măcar o singură [ansă] să fii jucat vreodată în România socialistă. Nici măcar să fii publicat. În acest prim volum, am pus două piese scurte, mai am vreo patru. Sigur, cu inerentele stîngăcii ale începutului. Cînd e[ti] tînr ai o mulțime de

idei extraordinare, dar nu ai deloc experiență. Cînd e[ti] adult, nu mai ai nici o idee, în afara celor din tinerețe, dar ai multă experiență. [și atunci ce faci? „Hai, bini, reciclez ideile vechi, că [ti]u să scriu.” Eu de-aia mă feresc. Scriu greu, sînt foarte atent la ceea ce scriu, pentru că nu am chef să mă repet. Eu pot oricînd să mai scriu un *Tache de catifea* sau un *Manualul întâmplărilor*, dar cui i-ar folosi?

De ce te ori citești ceva despre dumneavoastră, numele dumneavoastră este egalat cu: atipic, inclassificabil, intraductibil. Cum vă regăsiți în această ecuație?

Nu sînt atipic. Am strămoși mei români, de la Ghica [și] Filimon la Mateiu Caragiale [și] Ion Barbu. Deci nu sînt atipic. Sigur, e o filiație nu foarte vizibilă. Manolescu în *Istorie* recunoaște că literatura mea se trage din literatura [stora].

[și] nici nu este o direcție foarte productivă.

Nu vreau acum să fac pe nebulun. Cînd am început să scriu roman, eu muream după Camil Petrescu. Dar mi-am dat seama că nu am inteligența lui. Eram talentat, dar nu suficient de inteligent. [și] mai era ceva: am stat [și] m-am gîndit care e linia nedezvoltată suficient la noi. [și] aceasta era linia Fillimon-Ghica, deci linia colorată a literaturii noastre. Eu mor după *Clocotii vechi* [și] noi. Am zis să încerc asta, că e un loc liber. Nu eram foarte timpit, am căutat o nișă. Că mi-a ieșit, că nu mi-a ieșit, asta-i altă poveste. Unii zic că mi-a ieșit.

Inclassificabil.

Inclassificabil. Mulți spun că sînt un stilist [și] atunci evident că sînt inclassificabil. Nu scriu ca toată lumea. Nu scriu decît ca mine. Nu au [ti]u unde să mă pună. Unde să mă pună?

La optzeci[ti], de exemplu.

Păi, m-au pus. M-au luat în brațe, eram prieten cu ei, dar nu a contat asta. Optzeci[ti]

scriu total diferit, nu zic mai bine sau mai prost, dar diferit.

*De [și] în *Tache de catifea* există cîteva joculețe postmoderne, cu *Autorul, eu-personajul, care sînt morți* [și] v[ă] spun povestea.*

Auzi? Mă la[și]! Habar nu aveam, nu eu, nici un optzecist habar nu avea de postmodernism. Eram ca personajul lui Molière, făceam postmodernism [și] nu [ti]am. Asta e o gîselni[șă] nouă a lui Lefter, pe care a a[șezat] o pe capul optzeci[ti]lor. Ei erau textuali[ti]. Iar eu nu aveam nici o legătură cu ei. Scrisul meu nu avea nici o legătură cu ei.

Credeți că mai contează astăzi ce scrie un critic sau altul despre o carte? Mai poate influența o opinie în zărea sau receptarea unei cărți?

Am auzit că mulți colegi ai mei aproape că au năbunit cînd au văzut că nu sînt prezenți în *Istoria* lui Manolescu. Dacă vorbim de influență, vorbim în primul rînd de orgoliul autorului. Autorul are nevoie să-i fie alimentat orgoliul năbunit. E un fel de cîrjă alimentarea orgoliului, care s-a [și] în la masa de scris. Sigur, există [și] cazuri în care toată lumea [și] spune că e[ti] prost [și] tu scrii în continuare. Dar e clar că o anumită categorie de cititori, foarte limitată, [și] orientează lecturile după critica literară.

Cum vi se pare chestia asta cu mizele? [ti]i], presupun, articolul lui Paul Cernat de anul trecut. Manolescu v[ă] trece la minorii tocmai din cauza lipsei acestor mize.

E o prostie după părerea mea. O carte mare nu înseamnă neapărat o miză mare. Hai să dau un exemplu: care este miza în *Ulise*, al lui Joyce? E vorba de plimbarea unui evreu prin Dublin, care repetă în mare aventurile lui Ulise. Ce miză-i asta? Asta-i o prostie a lui Manolescu, care, influențat de Monica Lovinescu [și] de lupta lui împotriva regimului, a apărut întotdeauna așa-zisele romane cu miză. De exemplu, Buzura, pentru el, are miză. Miza înseamnă că încerca

să lupte cu regimul. Că o făcea cu juma de mîsură, cu un sfert de mîsură, nu contează. Dar lupta lui Buzura cu regimul a dat romane aproape infecte. Era curajos, dar scria atît de prost, că-l venea să plîngi. Manolescu acum, în *Istorie*, lă face praf pe Buzura, dar spune: are miză. În schimb, pe mine mă laudă că casa, dar spune „mă minor, nu are miză”. Arta trebuie judecată pe criterii estetice, nu etice. Uită-te la Goma. A luptat, are miză mare. Citește-i o carte, dacă poți. Că nu poate nimeni. Mă pare rău să spun. El chiar a fost un luptător anticomunist. Dar cărțile lui nu se pot citi. Breban, de cealaltă parte, nu a luptat împotriva sistemului, dar a dat cel puțin două capodopere. Eu nu am luptat, nu mi-am propus. Marin Preda avea o vorbă: „Eu sînt scriitor, nu sînt Tudor Vladimirescu”. Eu nu fac revoluții cu cărțile mele.

Deci chiar nu este posibilă arta angajată?

Nu! Evident că nu! Arată-mi tu unde există o revoluție a artei angajate. Dă-mi un exemplu, dacă [ti]i! -ji spun eu, că nu ai citit literatură sovietică, așa cum am făcut-o eu! Arta are o mulțime de meniri, militantisimul poate fi una dintre ele, dar asta nu înseamnă că se obține artă mare.

Revenind la ecuația de mai devreme. Ne-a rămas: intraductibil.

Da. O prostie că casa. În momentul de față, *Fric* e tradus în franceză [și] în discajii la Gallimard. Probabil că nu or să mi-o publice, că e prea experimentală, chiar [și] pentru gustul lor. Un pu[te] de 20 [și] ceva de ani, neam], care a năvălit românește, a făcut un semestru aici la Filologie, s-a năvălit de *Tache de catifea*, a tradus un capitol, a făcut un dosar de presă [și] l-a trimis la noi [ti]u cîte edituri germane. O „nebulă” din America, profesorul de literatură comparată la Universitatea din Phoenix, Arizona, a tradus *Tache de catifea* [și] a tipărit pe banii ei 300 de exemplare, le-a luat [și] le-a mprăjit studenților ei, iar acum jine un curs despre mine. Unde sînt invitat [și] am refuzat să mă duc.

AMERICA

De ce refuzați să mergeți în Statele Unite?

Trebuie să zbor cu avionul cam 18 ore [și] nu am voie să fumez.

Refuzați pentru o jigară?

Culmea e că în Phoenix e [și] soră-mea. Pe care nu am văzut-o de zece ani.

Nu pot să năleg.

Eu pot. Cum să stau 18 ore fără să fumez? Ca să ce?

E ceva pentru care să renunțați la la-

uită-te la Mihaela Rădulescu, în afiliale în care te mbie să te gîndești la femei [și] să la [și] jigarile. A [și] prefera jigară chiar [și] femeii.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

Radio Iași
Asa în toate Moldova!

în fiecare vineri, de la 20.00

cu Anca Baraboi și George Onofrei

MINISTRUL THEODOR PALEOLOGU ANUNȚĂ CRIZA, DAR RĂMÎNE OPTIMIST

Cultura produce mai mulți bani decât minieritul

Theodor Paleologu, noul ministru al Culturii, Cultelor [i Patrimoniului Național, a vorbit în prima sa conferință de presă despre faptul că sectorul pe care îl va povestori în perioada următoare trebuie să producă mai mulți bani și să nu mai fie considerat o Cenușărească.

Robert Bălan

„Trebuie să conștientizăm un adevăr fundamental: activitățile culturale, cultura în general, nu sînt un aspirator de bani care se pierd fără justificare, ci un generator de bani. Asta trebuie să conștientizăm [i cu asta mă lupt”, a declarat Paleologu marți, 27 ianuarie a.c. De altfel, autofinanțarea pare a fi singura [ansă] a sectorului în 2009, în condițiile în care banii pentru proiecte nu prea sînt, iar din finanțarea „Festivalului Enescu” de-aia s-a tăiat.

Conform noului [ef de la cultură], „industriile culturale bazate pe drepturi de autor aduc la PIB 5,5%, mai mult decât minieritul”. O declarație ce vine în contextul dezbaterii legate de plata drepturilor de autor, pe care [i-ar dori-o modificat] președintele Cartel Alfa, Bogdan Hossu. De fapt, primele sale declarații propuneau chiar desființarea, nu modificarea. Iar prim-ministrul Emil Boc, aflat în etapa „Niem orice, oricum”, a pîrut de acord, fără a-i trece prin minte faptul că pentru a pune în aplicare o astfel de idee ar trebui desființate o serie întreagă de legi esențiale, printre care [i aceea a drepturilor de autor.

Criza o trîim împreună, prin urmare sectorul cultural ar putea fi afectat puternic anul acesta. La doar cîteva zile de la instalarea ministrului Paleologu în funcție, pe site-ul Ministerului Culturii, Cultelor [i Patrimoniului Național (MCCPN) a apărut un comunicat „ngrijorător”: „Cu o viziune mult prea optimistă asupra ritmului de derulare a strategiilor socio-economice [i a bugetelor sectoriale prevăzute pentru anul 2009, MCCPN a lansat, la începutul acestei luni, sesiunile de aplicație pentru cele 7 programe culturale, respectiv Creativitas, Promocul 2009, Rromii împreună pentru Europa 2009, Proetnicultura, Latinitas, Dialog Intercultural 2009, Glissando. În contextul presiunilor generate de criza economică mondială, MCCPN se vede pus în

situația de a reconsidera oportunitatea deschiderii programelor de finanțare care, conform prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 51/1998, cu modificările [i completările ulterioare, devin operaționale numai după o perioadă de 30 de zile de la data publicării legii bugetare anuale”. Prin urmare, nu se [tie pînă la urmă] dacă va fi vreun leu pentru finanțări nerambursabile, iar Cenușărească ar putea rămîne chiar [i fără cel de-al doilea pantof. Nici finanțarea Festivalului „Enescu” nu este pînă la această dată certă. S-a discutat deja acest subiect la Guvern [i „s-au făcut reduceri de buget”, dar noul ministru spune că va încerca să mențină manifestarea la standardele cu care ne-am obișnuit.

Cartea Neagră a Patrimoniului

Protejarea patrimoniului pare să fie principalul obiectiv al noului ministru, care, imediat după instalare, a schimbat titulatura instituției: ministerul nu este acum doar al Culturii [i Cultelor, ci [i al Patrimoniului Național. Noul domeniu va avea chiar [i un secretar de stat, care va fi numit „n curînd”, odată cu ceilalți doi, cel pentru cultură contemporană [i cel pentru culte. [i dacă la nivel național Paleologu a reușit să obțină un post nou, nu la fel stau lucrurile la nivelul personalului angajat. În momentul de față], din cauza salariilor mici, de patrimoniu se ocupă doar [apte persoane, în timp ce în Franța, de exemplu, sînt 1.400, susține ministrul. Dar angajările în instituțiile bugetare sînt blocate. În

plus, există posibilitatea ca Guvernul să decidă desființarea a 20% din posturile bugetare.

Între timp, Theodor Paleologu a cerut o evaluare a situației [i a banilor de care e nevoie, „pentru ca să nu mai discutăm în fiecare an de banii pentru patrimoniu”. Ministrul spune că este nevoie de „un buget pe termen lung, pentru că nimeni nu întreabă, de exemplu, Ministerul Apărării dacă e nevoie de cizme pentru soldați. Se [tie că e nevoie de cizme. [i noi avem niște nevoi care trebuie evaluate [i pe baza asta să putem discuta despre banii de care e nevoie”. El [i propune ca în viitorul apropiat să convoace un fel de „stat major” al patrimoniului. Acesta nu va fi alcătuit doar din reprezentanți ai diverselor instituții ale statului, dar [i din potențiali asociați într-un parteneriat public-privat: reprezentanți ai ONG-urilor sau oameni de afaceri.

Publicarea unei „Cărți Negre a Patrimoniului” se află [i ea pe agenda noului cabinet. Aceasta se dorește a fi un fel de radiografie a situației „dramatice” din toată țara. „Vreau să conștientizăm, la nivelul opiniei publice, ce se întîmplă cu adevărat”, susține ministrul. Cartea va include [i un „cod al patrimoniului” [i va face posibilă stabilirea listei de priorități în acest domeniu. După ce s’apăim în trecut a luat poziție în privința unui proiect imobiliar de lângă [coala Centrală] din București, Paleologu promite că o va face din nou atunci cînd este vorba de zone de patrimoniu puse în pericol [i că va merge [i în justiție] pentru blocarea unor astfel de proiecte care nu numai că „stulesc orașul”, dar diminuează [i calitatea vieții.

» „În contextul presiunilor generate de criza economică mondială, MCCPN se vede pus în situația de a reconsidera oportunitatea deschiderii programelor de finanțare...” (comunicat MCCPN)

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment la regăsirea unei cărți (2)

Emil Brumaru: Pe la 17-18 ani am avut primul „contact” cu Rilke. E vorba de traducerea Mariei Banu [care m-a fascinat. Citeam cartea aceea subțire ca [i cum ar fi fost scrisă direct în română, nu tradusă... Mi-o procurasem de la incomparabilul Eleizer Frenkel ce mi-a atras atenția (după ce m-a chestionat de unde auzisem de Rilke: cum a făcut [i cînd i-am cerut Kafka!!) asupra autorului [i a traducerii foarte bune. Ani de-a rândul mi-a sta la cap, gata să fie luat [i răsoit... De curînd am găsit o nsemnare făcută pe la 19 ani, pe un caiet luat în Basarabia: „mi declarăm, patetic, admirabilă neîrmurită fa) de Labi, Rimbaud, El [i propune ca în viitorul apropiat să convoace un fel de „stat major” al patrimoniului. Acesta nu va fi alcătuit doar din reprezentanți ai diverselor instituții ale statului, dar [i din potențiali asociați într-un parteneriat public-privat: reprezentanți ai ONG-urilor sau oameni de afaceri.

Veronica D. Niculescu: Iar acum a cîta recitare să fie? [i a cîta traducere? „Gras [i impertinent”?

E.B.: După ce am stat la spital, apoi acasă aproape un an, mai luînd [i hidrazid, devenisem boala! Impertinent eram dinainte de boală. Dar acum aveam un motiv în plus, m’arzbunam pe faptul că m’umflasem ca un balon, [i colegelui nu se mai uita la mine cu interes, nu mai eram „suflejelul” din primii ani de facultate... Iar cu Rilke mi se părea curios că un asistent vorbește ca despre ceva total necunoscut nou... Uite că mai [tiam [i eu de el!!! De fapt, George Popa, ajuns apoi profesor, acum pensionat, a avut o simpatie deosebită pentru mine pînă [i prin faptul că suportase [i el

o tuberculoză, [i sora lui chiar, care fusese prietenă cu o soră de a mamei, fără nica, ce devenise soră medicală după ce [i rezolvase aceea [i boala cu un pneumotorax pe atunci la modă... Traduceri, în română, sînt vreo patru doar la „nsemnările...” (Regret imens că nu [tiu o boabă de germană...) Iar la versuri, nenumărate... Curios e că prin 2003, la Paris, mi-am dat ultimii bani pe o ediție Rilke în Pleiade, în două volume, în franceză... Ba mi-am mai luat [i o via] de-a lui, un volum gros, mare, de vreo 900 de pagini, cu fotografiile, de Ralpf Freedman, tradus din engleză tot în franțuzește... Boală veche!!

V.D.N.: „mi-am mai luat [i o via]...”! Ce confortabil e să te scali, pînă la obsesie, într-un autor. Da, cred că e chiar un fel de a fura din viaja lui [i a aduce în ta. [i frumos e că se poate fura la infinit.

E.B.: Chestia asta cu viețile marilor scriitori la care [in e ceva „mbălbător...” Mă hrănesc din ele, visez înde lung citind despre iubitele lui Baude-laire, sînt aiurit de ce s-a întîmplat între Rimbaud [i Verlaine, mă hrănesc [te vivacitatea lui Balzac, felul lui de a bea zăbul cafelei din oale enorme, mă sfîrșesc împreună cu Cehov cel care [i scris ultima piesă cu un efort imens, transpirat, avînd hemoptizii... Cît despre Kafka e bine să nu mai amintesc, molipsește!! Iar Sade are o via] de-[i vine să urli cu dînsul împreună în închisorile prin care a trecut...

V.D.N.: Era foarte interesantă ultima anchetă din „Dilemateca”, „-n ce tablou v-ar plăcea să intrați?”. M-a făcut să visez pe drum spre casă, [i, culmea, nu sînt tablouri celebre, ci tablouri care au mîlcat ceva, într-un anumit moment; a [i vrea să fie -N ele, să simt emoția aceea ciudată pe dinăuntru, o singură dată. Un peisaj dintr-o pădure, cu spoturi luminoase... -n a cui via] v-ar plăcea să intrați?

E.B.: A [i vrea să intru în via]a mea adevărată, nu cea falsificată de întîmplări stupide, rătăcioase...

Centrul Național al Dansului
www.cndb.ro

TNR, 8-dul Nicolae Bălcescu 2, etaj 3/4
(acces spre Lăptăria Enache)
Tel.: +40 71 317 80 09
rezervari@cndb.ro

30 Sala Rondă, ora 19.30
You should know that he drank like an old whale - PREMIERĂ
ANUNȚ
Concepți și interpretare:
Alexandria Pirici
Producător: Artistic
Co producător: CND8

Espresso
cu Ioan Budura și Radu Croitoru
luni-vineri de la 7.15

Radio
România
Cultural

cultural.srr.ro

Radio România Muzical
prezintă
Felix Mendelssohn - 200
Marți, 3 februarie
orele 18.10-21.00

200 de ani de la nașterea unuia
dintre marii compozitori romantici

170 de minute cu cele mai importante creații
și momente din viața lui Felix Mendelssohn

Radio
România
Muzical

se aude în FM (97.6 și 104.8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

{ i cu Sanielevici ce facem?

Nimic mai potrivit astăzi decât o încercare de a resuscita figura lui H. Sanielevici, critic cu autoritate la începutul secolului XX, ambițios și plin de viață opinii sale, care ar putea reprezenta adevărata filiație gheristă din critica românească și în același timp motivul pentru totala submergere a acestei direcții în posteritate.

Doris Mironescu

După *Destinul precar al idelilor literare. Despre instabilitatea valorilor în poezia lui Mihail Dragomirescu (2006)* de Adrian Tudurachi și după *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității* (2007) de Antonio Patra, redescoperirea lui Sanielevici se poate face pe un teren gata pregătit. Nu mai trebuie argumentată necesitatea lecturii criticii lui botoșănean, deoarece lucrul s-a făcut deja. Devine tot mai limpede că genealogia gândirii critice românești în materie de literatură nu poate fi descifrată decât printr-o lectură atentă, contextualizată, a autorilor care și-au disputat, în primele două decenii ale veacului trecut, moștenirea maiorăsciană și pe cea gheristă.

E nevoie de ceva mai mult decât de o revizitare a unor studii, în unele cazuri, nerecitate de mai multe decenii. (Sanielevici nu a mai fost reeditat din 1968.) (Ansa noastră este distanță istorică, dar și liniște și raționalitatea vremurilor netulburate de asvizi, eliberate de obligativitatea ideologică și unilaterală a lecturii din lungile decenii comuniste. Se știe, „actualitatea” este unui critic literar însemna prin anii '50-'60 doar posibilitatea de a-l revendica drept susținător al tradiției fictive pe care Partidul Comunist și-o căuta în cultura și în literatură. Nici criticii ostracizate și motive de „dosar” nu au avut de câștigat prea mult de pe urma mitizării lor compensative în anii de după, când acest lucru a devenit posibil. Scrierile lor, scoase din dialog în care erau prinse în perioada apariției, au devenit niște obiecte ideologice ciudate, inexplicabile, în trecut, inventiv și în propria geneză și, din acest motiv, generând filiații ilegitime. Necunoașterea tradiției din care a ieșit mai totaș și nădărmă estetică românească, duce la perceperea ei ca o realitate anistorică, aflată în continuu metamorfoză, reinventându-se cu fiecare nou inventator de jargon de specialitate. Iar H. Sanielevici a fost un important vehicul al discursului cultural românesc în primele decenii ale secolului XX.

Adrian Jicu și-a propus o recitare, dacă nu și o reabilitare a celui mai faimos detractor al lui Mihail Sadoveanu, sub titlul flambo-

ant-shakespearean *Dinastia Sanielevici. Prințul Henric, între uitare și reabilitare*. „Dinastia” este adăugat în titlu mai mult din rațiuni sonore: prezentarea talentelor și vocațiilor din familia Sanielevici cuprinde doar două pagini, insuficient pentru o genealogie intelectuală. În plus, nu aș dăbuită din titlu arată că nici autorul nu riscă un parlu cu privire la valabilitatea mărului unei părți din opera studiată: la capătul cărții, uitarea sau reabilitarea lui Sanielevici rămân opțiuni ale cititorului.

În mai multe locuri din carte se constată o ezitare, o timiditate în a tranșa lucrurile în sensul validității mărului a unor dintre ideile estetice ale lui Sanielevici sau a completării lor lipse de obiect. Spre sfârșitul cărții de pildă, într-un capitol cu caracter conclusiv, se afirmă: „mi place să cred că o pledoarie propriu-zisă pentru reabilitarea lui H. Sanielevici nu și-a găsit rostul. Sper că ea să se degate din paginile de pînă aici. Acesta și-a fost definitiv și ndul lucrării: de a reduce în discuție cazul unuia dintre personalitățile originale din viața noastră culturală și înțelegerea de dinainte de 1950”. Nu e chiar de dorit ca rezultatul unei monografii să fie doar acela de a propune din nou figura unuia, original: criticul a fost un herald al „vieții românești”, un continuator al lui Ghenea în multe privințe, opozițional al lui Iorga timp de decenii, aflat în nexul dezbaterilor despre menirea și rolul literaturii și a criticii și apreciat favorabil de Ibrăileanu și Călinescu. Așteptăm de la o astfel de lucrare o privire mai îndrăznică și epocică și o discuție a genezei unei concepții literare din lecturile autorului și din ciocnirea curentelor de gândire care bătuseră prin România. Chiar dacă o operă ideologică se pronunță greșit în mai multe chestiuni, ea poate fi considerată un simptom al epocii. O astfel de abordare ar fi fost de mai mare folos în cazul criticului de la „Curentul nou”.

„Politologul” și „pedagogul” Sanielevici puteau să lipsească

Sanielevici este urmărit în carte metodic, după regulile genului monografic. Mai întâi în chip de scriitor, pe baza unor bucăți

memorialistice cam terse (deși Călinescu le găsea unele merite estetice) și publicist redutabil, ca redactor al „Adevărului literar și artistic” în anii '20, practicant al violenței de limbaj în numeroasele colorate și temutele sale polemici. Inflexibilitatea sa îl face pe monografist să-l compare cu Eminescu, la fel de statornic susținător al justelor valori ca și Sanielevici (?), cu o diferență doar în stil și în surse. Nu scriitorul Sanielevici va realiza o mutație în receptarea autorului.

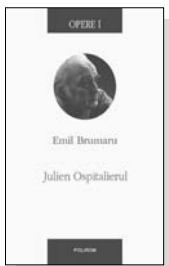
Omul de știință Sanielevici (nu știu dacă nu s-ar fi impus niște ghilimele) se manifestă plural, sau cel puțin așa alege să-l privească monografistul. Totuși, cel puțin „politologul” și „pedagogul” Sanielevici puteau să lipsească. Nici economistul Sanielevici nu poate fi decât un amator. Mai mult promitea ambiguității criticii lui de a fi și sociolog, lucru care, se știe, a dat importante rezultate la Ibrăileanu și Lovinescu. În aici Adrian Jicu devine mult prea apropiat de „cauza” obiectului său de studiu, susținând că ideile lui Sanielevici au fost preluate sau mărului continuate de Călinescu și Zelenin („istoria civilizației române moderne, respectiv *Burghesia românească* și *Neoliberalismul*” mprumut ideii din gândirea sa, pe care, desigur, le dezvoltă către concluzii proprii), în totuși să precizeze care sînt acele idei ce puteau fi mprumutate de către doi autori de teorii sociologice atât de diferite.

Mai consistent este antropologul Sanielevici, însă destinul acestuia este jalnic: muncind trei decenii pentru realizarea unei opere monumentale, vizând clasificarea raselor umane din perspectiva modului lor de a se hrăni, autorul se vede minimalizat, negat sau ignorat după apariția lucrării *La vie des mamifères et des hommes fossiles* (1926). Teoriile rasologice reprezintă argumentul cel mai important al lui Sanielevici în conturarea unei direcții originale a criticii, înțelegerea și a genezei unei concepții literare din lecturile autorului și din ciocnirea curentelor de gândire care bătuseră prin România. Chiar dacă o operă ideologică se pronunță greșit în mai multe chestiuni, ea poate fi considerată un simptom al epocii. O astfel de abordare ar fi fost de mai mare folos în cazul criticului de la „Curentul nou”.

Sanielevici rămîne un învins

Critica lui Sanielevici se dorește una înțelegătoare, cu adăncimi în socialismul lui Ghenea, de care încearcă să se desprindă mai târziu, combătându-l maestrul pe chestiuni de stil și gust estetic. Este totuși teoria lui Sanielevici substanțial diferită de

SEMNAL

Emil Brumaru, *Opere I. Julien Ospitalierul*, prefață de Alex. (tef)nescu, colecția „Opere. Emil Brumaru”, Editura Polirom, 522 de pagini, 59.95 lei

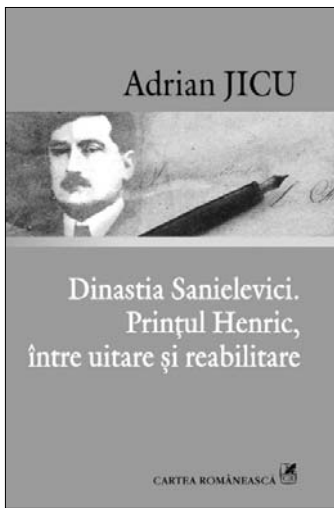
„Poezia lui Emil Brumaru unește robustețea flamandă cu finețea stampelor japoneze, percepția naturalului cu cea a obiectului de artă, candoarea cu esteticismul (focul din sobă e întreținut cu lemne tropicale), iubita caldă, solemnă, «pantaloni de poet» cu un «diamant»). Hedonismul ce ar putea să devină apăsător este aprofundat, dar totodată și corectat de fantezie, prin spirit ludic, prin umor, prin capricii, uneori vag urmuziene. Idilicul e sancționat prin ironie. Primejdia calofiliilor este evitată prin prospețimea amănunțită a impresiilor și prin subită adncire a sentimentului.” (Valeriu Cristea)
„În versurile sale, Emil Brumaru descrie, elogiază și glorifică un stil de viață abandonat și aproape complet uitat de contemporani. Este vorba despre un cântec dat pentru a căruia reconstituire recurge la amintiri din copilărie, la vestigii pstrate în orașele de provincie, la cărți și, bineînțeles, la imaginație.” (Alex. (tef)nescu)

Emil Brumaru, *Opere II. Submarinul erotic*, colecția „Opere. Emil Brumaru”, Editura Polirom, 479 de pagini, 59.95 lei

„Voluptatea, supralicită și organizată în spectacole fastuoase ale dorinței, în procesiuni imaginare burlești și în invocații grațioase, și pierdere patimă în grație și de dizolvare, sub genii parodiei și autorității, în candoare. Fără sficiuni academice, poezia exultă carnalitatea amorului, cu dispensă de metafizică acestuia, dar instituind o mitologie grotesc-paroxistică. Limbajul său e o sfidare ingenuu a limbajelor erotice și atinse de emfază, iar retorica sa, realistă și luxuriosă, se trage din Ovidiu, Catul și Petronius.” (Al. Cistelean)
„Valeriu Cristea a identificat în literatură două tipuri de spațiu: unul închis, al siguranței, al familiarității deplină cu ambianța, și altul deschis, al noutății și al primejdiilor. Luând în considerare această clasificare, Emil Brumaru poate fi considerat un poet al spațiului închis. De fapt, nimeni nu a mai numit în literatură noastră cu o atitudine intensă fericirea deliciei domestice și. El imaginează acel uter paradizic pe care George Bacovia, în viziunea sa, îl vede în noaptea și în lugubre, nu a putut niciodată de la a văsa și să-l reconstituie. Este greu de crezut că, vreedă, cineva va reuși să descrie un spațiu mai intim decât cel descris de Emil Brumaru.” (Alex. (tef)nescu)

cea a lui Gherea, sau nu face decît s'v o urmeze, aduîgîndu-i considerații rasiste, nici ele prea originale? (Modelul Taine e îndeaproape urmat.) Monografistul nu insistă. Teoretizările lui Sanielevici s'nt improvizate, dar pline de aplomb, lansate în articole [i ap'rate apoi cu 'nd'rjire: de exemplu, ideea dup' care lirismul „caracterizează” o clasă ce decade, „în vreme ce epical, una s'tp'nitoare sau pe cale de a prelua puterea”. Cu un astfel de instrument nu se poate ajunge prea departe. Cel mult p'n la diferențierea genurilor literare [i a marilor curente prin intermediul a trei rase, numite *homo europeus*, *homo alpinus* [i *homo mediterraneus*. Adrian Jicu afirmă c'v recunoaștem c'v o mare distanță între naivele considerații de mai sus [i eseul *Clasicism, romantism, baroc* din 1946. Mai poate fi reînviat, ca o bizarie în între altele, perseverența lui Sanielevici în a recomanda literaturii române, pe la 1900, „clasicismul” în scriitorilor transilvăneni, iar după 1920, „în acord cu prefacerile modernizării, un „clasicism de fier”, proletar, pe care Romanian Rolland [i Panait Istrati l-ar fi ilustrat cel mai bine.

–n afara unor judecări critice parțial validate de urmași [i a citorva gafe majore, care practic anulează o activitate de câteva decenii, ce mai rămîne din Sanielevici? S'ntem tentați s'v spunem c'v numai violența de limbaj neobișnuit, care nu place multora [i care, mai ales, face din polemistic lipsit de succes un ins ridicol. El pierde [i „n fața contemporanilor, [i a posterității. Totuși critica lui Sanielevici se cere examinată [i la nivelul reprezentativității istorice, ajutînd la rediscutarea unei de mult îngropate „bătălii canonice” purtate p'n prin interbelic. El reprezintă cel puțin un moment de trezire a conștiinței critice care nu vrea s'v subombe „n fața estetismului, considerat amoral [i simplist. C'ut nd soluții de întemeiere a unei [tiințe literare „nc' lipsite de fundament solid. Din p'cate, Sanielevici rămîne, chiar [i după lectura „ncrcaț” de simpatie a lui Adrian Jicu, un „nvins.

Adrian Jicu, *Dinastia Sanielevici. Prințul Henric, între uitare [i reabilitare, colecția „Noua critică” [i istoria literară*, Editura Cartea Românească, 2008, 24.95 lei

–n general, orbirea critică, lipsa de gust estetic [i compromiș pe Sanielevici „nc' de la început. Din dorința de a-l contra pe Iorga, Sanielevici [i dorește s'v aneantizeze pe cel mai prominent scriitor s'm'ntorist care, „n acel moment, i se p'orea a fi Sadoveanu. Rezultatele se cunosc. Opusmile literare de mai t'ziu nu s'nt mai fertile. Plasîndu-l „nc' pe critic în contextul epocii, nu prea bogat în reușite literare, trebuie s'v concedăm o privire relativ corectă asupra clasiciilor (minus m'nia proletară) fa' de pașoptiști. Sanielevici „ncearcă s'v recupereze pe Alexandri ca un adev'rat clasic prin temperamente, scriind [i un notabil studiu despre romantismul naveli eminesciene *Servmanu Dionis*. Revendicarea lui Creangă ca esteț se rejine. Prejurierea pentru D. Zamfirescu ar putea fi o notă „n plus pentru critic, la fel ca [i detectarea [i condamnarea imposturii unor contemporani precum Ludovic Dauș sau Lucrășia Petrescu. Agărbeanu, Vlașu [i Brătescu-Voinești s'nt tratați cu superlativ, dar faptul, la 1910, nu e o excepție.

Iluziile scriitorului român

Eugen Negrici a radlografiat, într-o carte scilpitoare, iluziile literaturii române. Iluzii comunitare de formare, de creștere, de percepție [i receptare.

Dar iluziile scriitorului român? Din zece autori ale c'ror c'rji nu mi-au plăcut, nouă s'nt ferm convinși c'v e ceva putred în Danemarca. Am ceva cu X. Nu-i laud o peră, aș cum ar merita, fiindcă m-a pus Y. Y e bun prieten cu Z, iar Z are o polișă s'v-i plătească lui X. Nu ajung inițialele tuturor literelor din alfabetul românesc pentru c'te intrigă, sforțuri, tranzacții se ascund în spatele unui text critic.

Alți scriitori „nedreptățiți” [i g'sesc o diferită explicație liniștitoare. Criticul e un monument de stupiditate. N-a n'jeles nimic din cartea parcursă. A citit versurile pe dos. N-a sesizat palierele romanului parabolic. E limitat „n g'ndire fiindcă e incult. Lucrurile se leagă. Starea „nv'lmântului, după 1989, s-a degradat. Ce pretenții poți să ai de la un critic care n-a prins vremurile de aur ale educației sovietice?

A treia categorie de autori-interpreți caută explicația e[cului personal într-un fond obscur al comentariului. Pe acesta nu l-a pus nimeni să le „radv” capodopera [i

nici nu e prost (supremul elogiu pentru un critic, în condițiile date). Dar el urmărește ceva prin cronica lui. Ce anume? S'v-[i fac publicitate. Vrea să arate c'v el poate face [i desface totul. „mi utilizează” cartea ca pe o p'rgie pentru propria ascensiune. Nu-l vedeți c'v e peste tot? A[a a ajuns, lovind „n valorile autentice.

Dacă acestă interpretare se limitează la scena literară românească, alte l'rgesc enorm cadrul discuției. Există o conspirație. Nu [tia? Au dat [i la TV. Evreii controlează lumea, prin americani, prin ruși [i prin chinezi. „n curînd, [i prin arabi. Tu de

care parte e[ti? Te-ai fcut c'v nu vezi codurile din romanul meu de opt sute de pagini *Rezistența* (Editura Victor 2000, pre) neprecizat, pe care [i l-am oferit cu dedicație. Te urmăresc de ceva vreme [i chiar am scris despre tine un articol pozitiv în s'pt'm nalul „Stejarul verde”. „mi pare rău c'v te-am cunoscut, domnule... critic.

La cele patru clase de autori autoiluzionați c'v s'nt scriitori se adaugă, prin exemplul fondator al Aurei Christii, o a cincea categorie. Există oameni cu un simț al realității at't de atrofiat, „nc't receptarea propriilor fantasmagorii e mutată în interiorul iluziei. Altfel spus, ei nu mai au iluzia c'v vor fi receptați bine. Ei fac un pas „n plus [i cred c'v au fost [udați.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Dup' ce, „ntr-un top din „Cultura”, am numit un roman al Aurei Christii cea mai proastă carte a anului 2008, a venit curînd momentul s'v-mi justific nota printr-o cronică. Dar cartea era literalmente execrabilă, o catastrofă, o succesiune de inepții, barbarisme, ilogisme. Ar fi fost redundant să trag atenția asupra unor pasaje at't de compromiștoare pentru un scriitor, „nc't se calificau singure. Am rezumat cu un aer serios enormitățile romanului, evitînd execuția [i l'sînd cititorul să

trag concluzia. [i s'v gustate ironia. Au fost trei oameni care m-au felicitat pentru textul din „România literară”. Alții s-au arătat „ngrijoraj”: cum poți să-o lauzi, domne, pe Aura Christii? Iar autoarea, ei bine, autoarea mi-a mulțumit pentru cronică at't de atentă...

Pe o iluzie at't de puternică a autorului, toată lumea ar putea fi mulțumită. [i totuși, g'ndul c'v oameni fini au putut crede c'v merg p'n acolo „nc't s'v-mi placă scrisul Aurei Christii – acest g'nd m' turbură.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Derek Trucks Band

Nu [tu prin ce asocia]le de Idel, s'rb\toarea Unirii Principatelor mi-a amintit de Statele Americi, destul de neunite la 1859, din cauza ru[n]il numite sclava negrilor. O rapid\ ochire peste epoc\ scoate-n eviden\ faptul c\ modernizarea celor dou\ entit\i statale se face prin punerea pe tapet [i rezolvarea indecnei] sclavagiste. Pentru c\, nu uit\m, [i-n Principatele Rom\ne existau sclavi, de[i statutul lor era definit cu al]i termeni: jiganii, ace[ti negri ai plaiurilor valahe, a c\ror emancipare s-a lungit, ca o pom\an\ jig\neasc\, p'n-n zilele noastre! Situa]ia celor dou\ - s\ le zicem „rase”, de[i eu consider termenul absurd, fiindc\ nu-i dec\ t\ ras\, cea uman\ - a fost oarecum similar\.. -nsu[irile]le muzicale native n-au nevoie de avocat. Azi se poate constata, f\r\ ru[ine], c\ mare parte din ce „nseamn\ muzic\”, n Rom\nia, c\ t [i-n SUA, este ap\najul jiganilor [i negrilor. Ce [i cum fac ei treaba asta, e alt\ discu]ie.

Sudul Statelor Unite este un teritoriu fascinant, pe care sper s\-\vd\ odat\ cu ochii mei. M-a cucerit mitologia Sudului citind autori tradu\i „n limba roman\”, de la Mark Twain la Faulkner, „n prima jum\atate a anilor '70. Rockul sudist tot atunci l-am descoperit [i lubit, cu patim\ monomaniac\, de lucr\tor agricol mbibat „n alcool [i rupt fizic de munca brut\, care se cur\] o dat\ pe s\pt\m\ -n\, s mb\l\ seara, [i se duce la bar, unde c\nt\ ni[te amici de-ai lui, apoi la bordel, apoi la biseric\, duminic\, apoi o ia de la „nceput, luni diminea]a. Lynyrd Skynyrd au fost sudistii mei prefera]i, nu Allman Brothers Band. Pe ace[ti, probabil datorit\ lui Duane [i destinului s\u „model” de rocker, l-am considerat mai degrab\ expresia showbiz-ului expansiv de la jum\ataea deceniului opt. Abia acum vreo cincisprezece ani, relu\nd cu aten]ie edi]iile masterizate pe CD ale primelor titluri, am priceput (c\ de c\ t\ c\

valoarea muzicii f\cute de grupul fra]ilor este bruiat\ de succesul ob]inut „n epoc\.. Nu cred c\ to]i fanii [i cump\r\torii discurilor editate sub titlatura ABB s\nt con[ten]i de valabilitatea estetic\ a sound-ului adorat. Acest\ muzic\ se poate lipsi de adjective [i este, s\ zic a[a, foarte pe gustul urechii. Frumuse]ea este impregn\at\ de-o serioas\ textur\, i-a] zice teoretic\, dac\ a[fi sigur c\ tipii se preocupau de asemenea chestiuni. Presupun c\, „n manier\ rockereasc\, ei asimilau ce auzeau [i prelucrau dup\ mintea, inima [i dexteritatea proprii, la care ad\ugau doze consistente de droguri, alcool [i sex. Rock'n'roll, f\r\ comentarii. Muzica l\sat\ pe discuri trece „ns\ dincolo de am\nuntele [i ticurile rockeristice.

„n descenden]a pur\ a rockului definit stilistic de Allman Brothers, nepotul bateristului Butch Trucks a ie[ti la iveal\ acum vreo 13 ani. Un b\iat blond, cu figur\ de premiant ru[inos, durduliu ca orice adolescent care nu face sport, cu ochii mereu al]intii spre ceva interior [i important pentru sine. Derek Trucks. Biografia sa e tipic\ modului american de via] [i reu[iti]. Talentul incontestabil [i devotamentul pentru muzic\ „l plaseaz\, la nici 30 de ani, „ntre „cei mai buni 100 de chitari[ti ai tuturor timpurilor”, cum sun\ eticheta. Muzica „nregistrat\ pe cele 6 discuri de studio (cel mai recent, *Already Free*, Victor, 2009) e o chintesen\ de genuri: blues, rock, country, jazz, acoustic [i electric „n egal\ m\sur\.. Tradi]ie Sudist\ pur\, valoroas\ dincolo de contexte [i concertate. Derek a fost invitat s\ sus]in\ partitura chit\rii de pe canalul st\ng, „n concertul Allman Brothers, 2003. A avut por]iunea sa de recital „n *Crossroads*-ul lui Clapton de la Chicago, 2007, l-a acompaniat pe Johnny Winter, tot acolo. S\nt semnele unei recunoa]teri „n extindere.

S\ mai spun c\ majoritatea componen]ilor trupei sale s\nt negri?

Pu]ine c\r]i dau o imagine mai aprofundat\ a vie]ii muzicale de la Viena la „nceputul secolului XX dec\ t\ ultima pe care am citit-o, *Miecio. Scrisorile [i c\r]ile po[tale ale Janinei Roza Horszowska 1900-1904*, editat\ de so]ia marelui pianist Mieczyslaw Horszowski. Scrisorile au mai fost publicate o dat\ „n Italia, cu c\]iva ani „n urm\, dar [ansa a f\cut ca, „ntre timp, „ntr-un garaj din Nisa s\ fie g\sit un album cu 130 de c\r]i po[tale trimise de Roza Horszowska so]ului ei Stanislaw, „n aceea]i perioad\; de unde [i noul volum ap\rut acum „n traducere englez\ [i c\r]uia i-a fost al\turat un disc cu interpret\ri inedite ale pianistului*.

Despre Mieczyslaw Horszowski, n\scut „n 1892, istoria a re]lnut c\ a fost pianistul cu cea mai „ndelungat\ carier\ de concert. „n paralel cu volumul pe care vi-l semnalez, compania *Medici Arts* a publicat ultimul s\u recital „n Anglia, la Wigmore Hall, dat la v\rsta de 99 de ani. Artistul dispunea doi ani mai t\rziu, o lun\ „nainte de a fi „mplinit 101 ani. „Niciodat\ „n via]a mea nu am ascultat o calitate a sunetului care s\ fi f\cut ocolul s\mii [i s\ ajung\ apoi la mine: a fost ca [i cum a[fi ascultat un soi de „nregistrare magic\, quadrofonic\ - „[i amintea Radu Lupu primul concert ascultat la Festivalul de la Aldeburgh „n 1983. (I tot el nota: „Era ceva de o incredibil\ complexitate, dar redat „n felul cel mai simplu [i mai uman. A avut un sim\ al ritmului comparabil cu b\lile inimii”.

Miecio, cum avea s\ fie cunoscut „ntre cei apropiat]i, [i-a „nceput studiul „n casa p\rintesc\ de la Lwow, sub „ndrumarea mamei lui, ea „ns\ [i pianist\ [i elev\ a unui profesor ce studiase cu Chopin. La v\rsta de opt ani, Janina Roza Horszowska [i aducea copilul-minune la Viena, unde avea s\ fie acceptat „ntre elevii celebrii profesor Theodor Leschetizky. Acesta era elevul lui Carl Czerny, la r\ndul s\u elev al lui Beethoven. Din acel moment, de la 19 ianuarie 1900 [i p\ n\ la 30 decembrie 1904, Roza Horszowska avea s\-\ scrie aproape zilnic so]ului ei despre atmosfera vienez\,

SCRISOARE PENTRU MELOMANI
„Muzica nu trebuie „nleas\, ea trebuie ascultat\” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Praga

lec]iile profesorului [i progresele lui Miecio. La data sosirii acestuia la Viena, profesorul avea „n jur de 100 de elevi, dar numai Mark Hambourg, Bertha Jahn [i Horszowski aveau cinstea s\ se bucure de favorurile sale [i s\ ia lec]ii de trei ori pe lun\ direct cu el. Ulterior, Horszowski devenea unul din elevii preferat]i ai profesorului [i primea lec]ii de dou\ ori pe s\pt\m\ n\.

Scrisorile dau numeroase detalii despre repertoriul pe care Leschetizky l-a impus treptat elevului s\u, despre lec]iile private, cele „n clasa la care participau [i al]i elevi [i seratele organizate „n salonul s\u. „n cursul seratelor c\nt\ doar cei mai buni studen]i deoarece la ele asist\ „ntotdeauna cineva important [i Leschetizky vrea s\-\ impresioneze”, scria Roza so]ului ei. Miecio se preg\tea zilnic „n t\nd patru ore la pian, o alt\ or\ la vioar\, lu\nd „n paralel lec]ii de compozi]ie [i contrapunct [i studiind patru limbi str\ine. Admirabila sa mam\ „l „ndrum\ „n paralel cu mult\ inteligen] [i optimism [i arareori „[i iese din fire ca atunci c\nd un pachet de note este r\lucit de po[ta austriac\: „Miecio este at\ de afectat „nc\ t\ nu mai vrea s\ m\ n\ce [i refuz\ s\ c\nte. Iar eu s\nt at\ de nec\jitat\ c\ nu am r\bdarea s\-\ „nv\]. Viena [i acest\ muzic\ „mi ajung p\ n\ peste cap. Dac\ nu l-a[fi „ncurajat, Miecio nu ar fi c\ntat niciodat\ [i ar fi fost fericit f\r\ muzic\.. „n toamn\ vreau s\-\ „nscriu la [coal\ fiindc\ vreau s\ fie bine educat [i s\ vorbeasc\ a[a cum trebuie”. Momentele de dezn\dejde s\nt „ns\ rarissime,

iar Roza Horszowska se bucur\ [i relateaz\ zilnic despre progresele fiului ca [i despre al]i copii minune ai vremii, „ntre care violonistul Bronislaw Huberman, care c\ntase la Abbazia acompaniat de Carmen Sylva, regina Rom\niei sau pianistul Raoul Koczalski.

„n 1902, profesorul o anun]a c\ „n decurs de doi ani „i va permite lui Miecio s\ c\nte „n concert cu Filarmonia din Viena. „S-ar putea - comentea-z\ Roza - dac\ Hellmesberger r\m ne, dar este improbabil dac\ se „ntoarce Mahler, fiindc\ el folose[te] numai soli[ti]i de frunte din Europa.” „ntre timp, Miecio c\nt\ „n fa]a lui Edouard Colonne pe care „l impresioneaz\ at\ de mult „nc\ t\ se vorbe[te] de un concert la Paris [i „n fa]a pianistului [i dirijorului Vasili Safonov, el „nsu[]i fost elev al lui Leschetizky [i care „l invit\ s\ concerteze la Moscova.

„n sta]iunea balnear\ Ischl, Leschetizky era vizitat „n toamna lui 1902 [i de doctorul familiei regale din Rom\nia, Teodorini, care-i promitea s\-\ introduc\ la curte, „n Bucure[ti]. Dar abia „n 1904, profesorul „l acord\ „ncrederea de a c\nta „n concerte [i scrisorile enumer\ primele succese ale lui Horszowski la Viena, Berlin, Hamburg [i alte ora[e germane. O lung\ carier\ demara cu brio.

**Miecio. Letters and postcards of Janina Roza Horszowska 1900-1904*. Edited by Bice Horszowski Costa. Erga Edizioni, 2008. 147 p. [i ill.

Lumea post PIF [i PAFF

Nu [tiu exact cum se făcea rost de revista „Pif” în casă, probabil că cineva avea pile. [tiu că mi petreceam ore întregi dându-mă mare cu jucăriile care veneau odată cu revista, aproape mai

interesante decât călușul meu preferat. Uneori le ascundeam prin cameră, pentru a mai păcăli pe cineva să-mi facă ordine ca să le găsească.

Zilele acestea, a aflat o lume întreagă, revista a dat faliment. Aventurile lui Pif au rămas noi, o generație de licurici – arici pogonici, cutezători [i pifi.

În ordinea proșpețimii amintirilor, lista revistelor copilăriei începe cu: „Universul copiilor”, al cărui prim număr avea un om de zăpădă cu zămetul liber [i imprimat pe sfera numărului trei. Libertatea era atunci un concept nou [i oarecum relativ, da – nu mai eram sub tiranul monstruos cunoscut până atunci sub numele de „conducător iubit”, dar trebuia în schimb să port neapărat căciula. Când îl primeam în poștă, uneori cu paginile un pic sfărteiate din cauză că un alt copil încercase să-l scoată prin gaura cutiei poștale, îi priveam fascinat paginile veline. Acum s-ar numi doar tipar prost.

Nu a durat mult, pentru că am început cu toții să citim revista „Salut”, fascinați de rubricile de sfaturi amoroase [i [u[otindu-ne între noi informațiile despre „censemenț s[rutul”. De acolo am învățat ce înseamnă conceptul revoluționar de poster [i mi-am lipit entuziasmat pe pereți pozele mari cu Brenda din Beverly Hills în gală, o sacocă chicocășă cu o imagine a lui Tom Cruise în Top Gun.

Înainte de toate acestea, fuseser „Arici-Pogonici” (despre care am aflat mai mult din povești), „Licuriciul”, „Lumișor”. Cea mai mare bucurie publicistică

erau „Cutezători”, cu fotografiile de pionieri fericiți pe copertă. Nu [tiam pe atunci că este impregnat ideologic, roșu pe dinăuntru de propagandă comunistă, însă mi-am dat seama foarte repede că trebuie să fie ceva în neregulă, atunci când am văzut în paginile ei o fotografie cu o pionieră care accepta, cu zămetul pe buze, o injecție fix în antebraț. Da, învățăm că trebuie să fim curajoși, trebuia să plantăm pomi, să participăm la muncile agricole [i să contribuim la mizeriile năpăstirii ale poporului. Dar toate astea treceau, cumva, pe lângă noi. Mai interesante erau benzile desenate, Ticușul uitucul ce [i pierdea tot felul de obiecte ascunse prin paginile revistei, faptul că putem scoate petele de marmeladă pe apă carbogazoasă [i mulțimea de informații răsărite în colțurile minții de la rubrica de „[tiaji c[”.

Propagandă socialistă BD

[i apoi a fost „PIF-ul Gadget”, echivalentul celor mai luxoase [i colorate reviste Disney. Jucăriile pe care le primeam împreună cu revista, atunci când eram suficient de norocoasă să nu fi fost furate înainte, aveau rangul de cele mai fascinante obiecte din univers. Mașinule, yo-yos care trebuiau construite, mici trucuri de magicieni [i pistoalele de apă erau piese foarte în orice colecție de jucării.

COOLTURISME

Mădălina COCEA

Urmând cu sufletul la gură eternele dispute între Pif-ul galben-maroniu [i motanul Hercule, am învățat franceza începând cu onomatopeele „paffffff”, „bouffff”, „zbang”.

Desigur, cu ocazia nefastă a falimentului, aveam să aflăm că [i luptele neceitate dintre cei doi erau până la urmă ideologice. Revista, aparținând Partidului Comunist Francez, era populată de personaje precum Dr. Justice, un propagandist al echității socialiste, Rahan (lansat în „Pif” înainte să primească dreptul la propria revistă) – simbol al spiritului colectiv – [i Nasdine Hodja, care îi învăța pe slăniși să se revolte împotriva tiranilor ce îi asuprau.

Unele dintre revistele copilăriei continuă să existe, dar în anonim. „Cutezători” se vinde cu cd-uri sau dvd-uri gratuite, conținând programe freeware. După ce [i-a întrerupt apariția în 1994, „Pif” a fost reluat zece ani mai târziu, aducând înapoi unele personaje iubite de copii. Anul acesta, revista împlinește 40 de ani – dar așa se spune despre criză. Îi lovește cel mai tare pe cei aflați chiar în floarea vârstei.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Operațiunea Corbul

Foarte multă treabă asta cu elbărarea înainte de termen pe motiv de bună purtare. Mai dai cu mopul prin veceu, mai lingi bocancii gardianului, mai plagiezi o poezie de-a lui Eminescu [i devii de înțeles model, numai bun de repus pe străzi, unde copchilele de doi [pe ani abia așteaptă să fie violat și pensionarii nu mai pot dormi noaptea de grija că nu mai are cine să-i lege de calorifer [i să le ia toți banii din dulap, de sub teancul cu prosoape din raftul de sus. Dintr-odată m-am pomenit la u[ă cu cei trei boschetari proaspăt eliberați: Jean Primejdie (cu)itar, Gigi Marc (lunceaghist) [i Coco Valutistu (valutist), ultimul fiind de altfel singurul alfabetizat. Le adusesem la cunoștință planul meu născut din timpul vizitelor la vorbitor. Operațiunea se va fi numit Corbul.

Ce este Corbul? Este planul meu diabolic de a discreditat Elveția, de a o face neguvernabilă, urmând ca noi, românii, să putem fura [i comite infracțiuni după placul inimii, în orice canton vrea mulștrul nostru, spre disperarea Parlamentului lor.

O să mergem la ei ca turiști [i, odată infiltrați, o să atacăm pe toate fronturile. Ce are Elveția? Ceasuri, brânză, ciocolată, bănci [i neutralitate în relațiile beligerante. A[adar, Gigi Marc (lunceaghist)

o să intre noaptea în fabrica de ceasuri [i o să deregleze ora la absolut toate orologiile, să nu mai [tie nimeni dacă e zi sau noapte, iarnă sau vară. Jean Primejdie (cu)itar o să o răpească pe vaca Milka [i, după ce o să-[i facă toate poftele cu ea, o să-i taie [iea, iar industria lor de brânză [i cea de ciocolată o să rămână fără materia primă. Apoi intră în joc Coco Valutistu (valutist), pe frontul bancar, unde va face rate la frigider, LCD mare [i mașină de spălat folosind adevărate de salaritate false! O să plătească un rahat, iar sistemul lor bancar o să intre în colaps.

Ce-o să fac eu? O să le dau lovitură de grație: mă duc în centrul Bernei, la km zero [i scriu mare, cu grafiti, pe cea mai importantă clădire a lor: *Mul Franja, Germania, Austria [i Italia!!! Semnat Elveja*. Cred că vă dați singuri seama că asta e declarație de război pe fa[ă. Or să sară [tia cu rachetele pe ei, de n-o să mai rămână din Elveja decât o mare borbă, pe fundul căreia noi, românii, o să violăm babe [i căei din partea locului.

Doamne, dacă ar [tia ce-i așteaptă, n-ar mai sta cu mine în s[ă, n-ar apăra [i ei cumva de invazia noastră. Ar trebui să dea o lege, ceva...

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom [i „Ziarul de la [”.
Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu
„Ziarul de la [”. Se distribuie gratuit împreună
cu „Ziarul de la [”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266,
tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/
214111

Colegii editoriali: Emilia Chiscop,
Florin Lăzărescu,
Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor [ef: George Onofrei

Redactor [ef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeji, Bobi [i Bobo (FV\ zahăr), Emil Brumarar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ionu[ă], Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vic[ă.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskensay, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Benjearu, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amarici (Jup).

Grafi[ă: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de la [i: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vi[ăoreanu, R. Chiru[ă],
Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sarbu, tel.
0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel.
0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului [i apariția autorului [i „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de [tir NewsIn [i Manuscrisele primite la redacție nu se napoază

ENCICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Animale cadou

Marți, 27 aprilie 2009, Lewis Carroll a împlinit 177 de ani. Dorind să întoarcă lumea cu susul în jos, Enciclopedia a răsturnat toată biblioteca [i a dat peste-o carte pe care i-ar fi făcut-o cadou lui Lewis de ziua lui. Cartea se cheamă *Curious Creatures in Zoology*, a apărut mai întâi la New York (nu se știe exact în ce an) [i apoi la Londra, în 1890. O puteți găsi cu un simplu google, Internetul e generos în ultima vreme. E-o carte de răsfait agale sau agitat, un instrument periculos care n-ar trebui lăsat în mână neîntreținut (la anumite atingeri, [tie să facă desenele dinuntrul ei să necheze, să coticodăcească [i chiar să zboare bezmetice). Să ne uităm mai de aproape. Autorul, John Ashton, a citit o sumedenie de lucrări „de specialitate” scrise pe vremea când dovezile [tiințifice încă nu apăruseră ca să facă ordine în viețile oamenilor, iar noi „n-apucaserăm încă să ne scobim în nas în fiecare colț [or al globului”. Deci, de pe vremea când puștii călători norocoși se-ntorceau acasă cu cele mai incredibile povești despre ființe fioroase. Asta puteți găsi în *Curious Creatures...* – desene „realiste” [i dări de seamă alarmate sau doar la obiect despre cele mai ciudate creaturi care-au existat vreodată în mințile noastre. De exemplu, oamenii cu coadă [i trompă, dansatoarea Julia Pastrana cea cu prea mult păr pe față (pedanții i-ar spune „puella pilosa”), manticora („cu trei rânduri de dinți în fiecare falcă”), zebra (acest cal născut „cu pielea în fâșii”, după cum ne spune Aldrovandus), copacul-miel (alias „Planta Tartarica Borometz”, [ine să precizeze Joannes Zahn în 1696), femeia-lună (care clocește ouă din care ies uriași), episcopul-pește [i porcul-de-mare. Ne oprim puțin în la unicorn [i ne minunăm că, în timpul domniei Elisabetei I, Paul H. povestea cum, la castelul Windsor, cineva a adus un corn de unicorn lung de 62 de picioare, în valoare de 10.000 de lire, bun la trezit apetitul adormit [i la ucis otrava ucigătoare. [i mai interesante sânt indicațiile lui Marco Polo, care ne învață cum să ne ferim de pigmeii falși, fabricați clandestin pe insula Sumatra, din maimuțe jumulte, puse la uscat [i umplute cu paie [i ofran. Mă îndoiesc că e o informație care i-ar fi folosit la ceva lui Cehov. Dar cum joi, 29 aprilie 2009, scriitorul a împlinit frumoasa vârstă de 149 de ani, nu se putea să-l lăsam cu minile goale, așa că i-am dăruit o mână de pigmei, trei unicorni [i-o pisică.

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 214

Interviul care l-a înghețat pe Nixon

FILM

Iulia BLAGA

Filmele care rulează acum în sălile de la noi comunică în mod mai mult sau mai puțin subtil cu alte domenii – cu sportul, cu muzica sau cu televiziunea. *Frost/Nixon* stabilește o relație foarte clară cu boxul. *O poveste de Crăciun* e film-jazz, iar *Operațiunea Valkyrie* ar merge cel mai bine pe Viasat History.

Cele 11 sesiuni de înregistrare a interviului pe care jurnalistul britanic David Frost i l-a luat în 1977 fostului președinte David Nixon seamănă cu rundele unei partide de box. Nu începem să ne gândim la asta decât în momentul în care unul dintre personaje descrie reacția cuiva care tocmai a ncasat-o în plină figură – e expresia pe care o are Frost la prima [edină de înregistrare, când Nixon îl execută cu o tiradă pe care nu o poate opri – privire mută, perplexă, imposibilitate de reacție imediată. Din acel moment – [i nu e deloc începutul filmului – totul e în aia fel construit încât să observăm ringul. Fiecare jucător are antrenorul lui, Nixon pe [eful campaniei (Kevin Bacon), iar Frost pe producătorul său (Matthew Macfayden). Plus echipa de tehnicieni – adică specialiști în politică [i ziariști a căror menire e să scoțoacească după informație [i să

Frost/Nixon, de Ron Howard. Scenariul: Peter Morgan. Cu: Frank Langella, Michael Sheen, Sam Rockwell, Kevin Bacon, Oliver Platt

imagineze toate scenariile posibile la care eroul lor să [tie să reacționeze. Aceștia intervin la pauză, cu indicații de ultim moment aruncate în viteză, înainte ca arbitrul să dea drumul următoarei reprize. Dacă pierde toate rundele până la ultima, Frost se mobilizează [i, atunci când vine vorba de Afacerea Watergate, reușește să-l pună adversarul la podea. Cum se spune în film, dacă ai un final victorios nimeni nu mai [ine minte ce-a fost înainte. E momentul în care reușește în fine să-l surprindă pe Nixon [i să-l facă să declare: „Nimic din ceea ce face un președinte nu este ilegal”. Prim-planul pe care Nixon l-a lăsat lumii la final – [i care demonstrează forța televiziunii [i a imaginii – năvălirea un om mbrătat, căzut [i obosit, care [i-a epuizat armele [i care aproape că recunoaște verbal că a greșit.

Peter Morgan, cel mai briliant scenarist al momentului

Dacă la *The Queen* (realizat tot după scenariul lui Peter Morgan), lucrul care impresiona cel mai mult era scenariul, la *Frost/Nixon* e la fel. Poate cel mai brillant scenarist al momentului, britanicul

are o extraordinară viziune de ansamblu [i un simț al ritmului (nu doar al replicii) care face din scenariile sale niște jeshuri pe cât de rezistente pe atât de elastice. Ele sânt atent bibilite, dar surprind elemente de finețe, amănunte, [i nu sânt deloc asemeni unor broderii grele. Materialul e suplu, alert, e ușor să respire prin el fiecare element [i fiecare personaj. Nixon [i Frost care se apără prin niște m[ști [i pentru care interviul e capital – Nixon pentru că se poate disculpa public [i [i poate asigura o retragere demnă, Frost pentru că [i-a investit banii [i e nu doar cu bugetul în gâtlea, dar [i cu viitorul profesional. Miza este, deci, imensă. [i celelalte personaje pot respira prin elementele lor caracteristice. Această textură aerată elimină surplusurile – e irrelevant, de pildă, ce căută în America juna pe care Frost o agață în avion [i care adăstă pe lângă echipă pe toată durata interviului. Iar această textură reține pregnant portretul precis al fiecăruia, fără să pretindă că-l golește de mister: Nixon e un monstru pentru cât de stăpîn și pe sine, chiar [i atunci când uită (sau pretinde) o convorbire telefonică în care prea [i pune poalele-n cap. E scârjar, dur, ferm, cinic, imprevizibil, pe cât de voluminos [i

greoi pe atât de mecher. Frost pare mai versat [i mai versatil. El are avantajul perdantului, al performerului de la televiziune cu imagine de playboy care face interviuri cu Bee Gees [i prezintă tot felul de show-uri futile. E foarte interesant cum [i construiește Michael Sheen personajul – care e la fel de ascuns [i de involburat, dar în alt fel, ca Nixon. [i Frank Langella în rolul lui Nixon, [i Sheen lucrează cu un nivel secund de joc. Amândoi trebuie să sugereze ce se întâmplă înuntrul personajului, de-subtut planului fizic (adică ce se vede pe ecran), dar să nu [i întoarcă eroul cu burta pe dinafară. Pentru că unul dintre lucrurile care face ca acest film să fie fascinant nu sânt doar scenariul, interpretările (tuturor actorilor), regia care pune rame pretextând un fals documentar, acuitatea istorică, trimiterile la zi, ci faptul că cele două personaje centrale rămîn la fel de misterioase cum au început filmul, chiar mai misterioase. Ar fi devenit Frost [i Nixon prieteni în alte circumstanțe? Greu de spus. Cert e că s-au respectat, iar secvența finală certifică paralela cu un meci, căci adversarii [i string mîinile, chiar dacă poartă în continuare m[nuși.

O meditație la supermarket

Loculesc îngun un supermarket care a falimentat cam toate magazinele din zona blocului meu. Așa că, de multe ori, pentru, să zicem, o banală pîine neagră de negăsit în proximitate, trebuie să trec prin tot ritualul presupus de cumpăraturile la grămadă: coșul cu fisă – stai puțin rezolvi cu fisă, dacă e [ti căscat!; fo [tii ceretori de la u [i-au dezvoltat deja o mică afacere din asta –, aglomerația bar la bar dintre rafturi [i coada de la casă. Ceea ce mă deranjează cel mai mult e că [efii supermarketului sânt foarte grijulii ca întotdeauna să fie coadă la casă,

indiferent de numărul clienților.

Pentru orele de vîrf sînt prea puține case, pentru orele obișnuite rămîn deschise doar două-trei – ori-cum ai da-o, de coadă nu scapi. [i ce să faci cît a [tep] să-l [i pl[te [ti marfa [i să dispări cu ea? Vrei-nu-vrei, [i cre [te barba, filosofezi.

Normal, în primul rînd despre cozi. Automat te duci cu gîndul la comunism [i compari schimbările. Coada de la intrare s-a mutat la ieșire. La cozile capitaliste nu socializezi cu nimeni. Chiar [i să ai chef, e imposibil (oricum n-ai, pentru că totdeauna ai senzația că e [ti

obosit sau că te grăbești terribil [i n-ai timp de pierdut cu a [a ceva, de [i te mi [ti ca melcul). Nu poți [u [oti peste co [la fel cum o [ăceai peste saco [i. E-o atmosferă atât de absurdă, de depersonalizată, încît pînă [i a-mintirea certurilor de la cozile comuniste capătă un farmec aparte: „Alo, un te bagi, dom [le?... Nu, că mi-a jînut doamna rînd”. Apoi nu pot să nu pomenesc în context de cea mai absurdă coadă pe care am văzut-o vreodată, la un alt supermarket: cam vreo sută de oameni rînduiți timp, t [cu]i, înainte de aproape ca niște fantome, pentru a-[i trece

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin L. Z. RESCU

cumpăraturile abia plătite la altă coadă imensă prin „Poarta magică”, în ideea că unul dintr-o mie de clienți [i va recupera banii înscrisi pe bonul de casă ([i pot garanta după consistența coșurilor că nu era vorba de oameni săraci). În al doilea rînd, mă gîndesc la schimbarea dramatică – petrecută în statutul vînzătorului. Pînă, la din comunism era rege, în orice caz, o persoană mai importantă decît primul oricrei localități. Dacă nu te-aveai bine cu el,

dacă nu te cunoștea, adio! Mureai cu banii în mînă. Astăzi sînt remarcabile [i demne de toată mila patimile prin care trece un vînzător de la casă: bun-ziaa-beep!-beep!-beep!-tasta]i-codul-pin-[i-ap[saj]-tastaverde-la-revedere de dimineața [i pînă seara, fără oprire. Vînzătorii actuali nu mai au absolut nici un fel de putere la locul de muncă [i cred că-i singura breaslă care a ajuns în situația asta după Revoluție... Apoi mi-a venit rîndul la casă.